

LAHDEN KAUPUNKI, YMPÄRISTÖTERVEYS

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2020-2024

PÄIVITYS VUODELLE 2024

Sisällysluettelo

1.	Valvontasuunnitelman yhteinen osa.....	1
1.1.	Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet	1
1.2.	Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi.....	1
1.3.	Lainsäädäntöperusta	2
1.4.	Ohjelmakauden teema	2
1.5.	Valvontayksikkö.....	3
1.5.1.	Toimialue ja toimintaympäristö	3
1.5.2.	Henkilöstö ja voimavarat	3
1.5.3.	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	4
1.5.4.	Delegoinnit.....	4
1.5.5.	Laatujärjestelmä.....	4
1.6.	Valvonta.....	5
1.6.1.	Tietojärjestelmät	5
1.6.2.	Valvonnan maksullisuus.....	5
1.6.3.	Hallinnolliset pakkokeinot	6
1.7.	Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat	6
1.8.	Viestintä.....	6
1.9.	Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvittäminen.....	7
2.	Elintarvikevalvontasuunnitelma.....	9
2.1.	Rekisteröity elintarviketoiminta ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot	9
2.2.	Kontaktimateriaalitoimijat.....	10
2.3.	Alkutuotanto	11
2.4.	Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti	11
2.5.	Muu valvonta	12
2.6.	Tarkastusten määrittely ja sisältö	13
2.7.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	14
2.8.	Näytteenotto.....	14
2.9.	Painopisteet ja projektit	15
3.	Terveydensuojelun valvontasuunnitelma	16
3.1.	Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet	16
3.2.	Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily	16
3.3.	Radon	17
3.4.	Fluorisoivat kaasut (otsoni ja F-kaasuasetus).....	17
3.5.	Ennakoiva terveydensuojelutyö.....	18

3.5.1.	Lausunnot.....	18
3.5.2.	Sidosryhmätyöskentely.....	18
3.6.	Muut valvontakohteet	18
3.7.	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	19
3.8.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	20
3.9.	Näytteenotto.....	21
3.10.	Painopisteet ja projektit.....	22
4.	Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontasuunnitelma	23
4.1.	Myynnin valvonta.....	23
4.2.	Tupakointitilojen valvonta	23
4.3.	Asuinyhteisöiden tupakointikiellot.....	23
4.4.	Muu valvonta.....	23
4.5.	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	24
4.6.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	24
4.7.	Näytteenotto.....	24
4.8.	Painopisteet ja projektit	25
5.	Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma.....	26
5.1.	Johdanto.....	26
5.2.	Painopisteet.....	26
5.3.	Valvonnan toimeenpano	26
5.4.	Eläinten terveyden valvonta	26
5.5.	Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	28
5.6.	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	28
5.7.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	29
5.8.	Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	30
5.9.	Täydentävien ehtojen valvonta.....	30
5.10.	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	30
5.11.	Eläinlääkintäpalvelujen tilastointi ja raportointi.....	32
6.	liitteet.....	33

1. Valvontasuunnitelman yhteinen osa

1.1. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Tavoitteina ovat turvalliset elintarvikkeet, hyvälaatuinen talousvesi, terveellinen asuin- ja elinympäristö, terveet ja hyvinvoivat eläimet sekä toimiva eläinlääkintähuolto. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää tai minimoida epidemioita, vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja sekä ehkäistä esimerkiksi sisäilmaongelmista aiheutuvia kroonisia sairauksia.

Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta kaikesta tekemisestään. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa tuotteiden/palveluiden määräystenmukaisuus sekä toimijoiden tasapuolinen kohtelu ja turvata kuluttajansuojaa sekä edellytyksiä harjoittaa toimintaa eri sektoreilla.

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on suunnitelmallista ja perustuu jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontaa suunnitellaan niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat mm. toiminnan luonne ja laajuus, altistuvien määrä sekä vaaran vakavuus ja todennäköisyys.

Valvonnalle asetetut tavoitteet on saavutettu, kun:

- valvonta toimii esimerkillisesti koko valvontaketjussa
- valvonta on vaikuttavaa, tehokasta ja riskiperusteista
- valvonnan osaaminen on korkeaa tasoa
- valvonta on asiakaskeskeistä ja laadukasta
- valvonnan viestintä on tehokasta ja ennakoivaa
- valvontaa raportoidaan läpinäkyvästi keskusviranomaisille
- laboratoriotuotoiminta ja tiedonhallinta tukevat tehokkaasti valvontaa
- valvontaan luotetaan ja sitä arvostetaan.

1.2. Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Suunnitelmallisen valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista sekä terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevää.

Kuntalaisille, yrityksille ja yhteisöille on varattu vaikuttamismahdollisuus valvontasuunnitelmaan tiedottamalla valmistelun vireilläolosta. Tiedote on ollut noin kahden kuukauden ajan nähtävillä internetissä sekä Lahden kaupungin uutisvirrassa, että ympäristöterveyden omilla sivuilla.

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu ohjelmakaudelle 2020–2024 ja päivitetty vuotta 2024 varten. Valvontasuunnitelman hyväksyy Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta kaupungin ympäristöterveydenhuollosta vastaavana toimielimenä. Suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa ja mikäli siihen tulee olennaisia muutoksia, tuodaan päivitetty versio uudelleen lautakunnan hyväksyttäväksi.

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään valtakunnallisten VATI (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä) ja VYHA (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) -järjestelmien avulla. Suunnitelman toteutumista arvioidaan kalenterivuoden päätteeksi. Arviointiraportti käsitellään rakennus- ja ympäristölupalautakunnassa sekä toimitetaan VYHA:n kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle helmikuun loppuun mennessä.

Jos toteutuma poikkeaa merkittävästi suunnitelmasta, käydään valvontayksikön henkilökunnan kanssa läpi poikkeamaan johtaneita syitä ja nämä pyritään ottamaan huomioon seuraavan vuoden suunnitelmallisessa valvonnassa.

1.3. Lainsäädäntöperusta

Ympäristöterveydenhuollon keskeistä erityislainsäädäntöä ovat:

- elintarvikelaki (297/2021)
- eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- eläinsuojelulaki (247/1996)
- eläintautilaki (76/2021)
- terveydensuojelulaki (763/1994)
- tupakkalaki (549/2016)
- lääkelaki (395/1987)

Näiden lisäksi valvontaa määrittelevät lakeihin kytkeytyvät asetukset sekä Euroopan unionin lainsäädäntö.

Ministeriöiden alaiset keskushallinnon valvontaviranomaiset suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti omilla toimialoillaan seuraavasti:

Maa- ja metsätalousministeriö

Ruokavirasto

- elintarvikelainsäädäntö
- eläinlääkintähuoltolaki

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valvira

- terveydensuojelulainsäädäntö
- tupakkalainsäädäntö
- elintarvikelaki (alkoholijuomat)
- talousvesiasetus STMa 1352/2015

Fimea

- lääkelaki (nikotiinivalmisteiden myynti)

Säteilyturvakeskus

- säteilylaki (solariumlaitteiden valvonta)
- talousvesiasetus (isojen vesilaitosten jakaman veden radioaktiivisuus)

Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialueillaan. Lahden kaupunki kuuluu Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueeseen.

1.4. Ohjelmakauden teema

Valvontaohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Tätä edistetään panostamalla hyvään yhteistyöhön eri viranomaistahojen ja toimijoiden kanssa sekä satsaamalla valmiussuunnitteluun ja häiriötilanteisiin varautumiseen.

1.5. Valvontayksikkö

1.5.1. Toimialue ja toimintaympäristö

Lahden ympäristöterveys vastaa Lahden kaupungin alueen ympäristöterveydenhuollon valvonnasta. Valvontayksikkö kuuluu hallinnollisesti Lahden kaupunkiympäristön palvelualueen rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualueeseen, joten yhteistyö rakennusvalvonnan sekä ympäristöpalvelujen kanssa on tiivistä ja sujuvaa.

Lahdessa on merkittävästi elintarviketeollisuutta; suuria leipomoita, juomatehdas, ksylitolitehdas sekä mallastamo ja hiivatehdas. Kaupungissa järjestetään läpi vuoden lukuisia yleisö tapahtumia mm. urheilukeskuksen ja sataman alueilla. Lahteen on sijoittunut koko maakunnan kannalta keskeisiä oppilaitoksia sekä lisääntyvä määrä erilaisia hoiva- ja sosiaalipalveluita tarjoavia yksiköitä. Kaupungin alueella on seitsemän EU-uimarantaa ja niiden lisäksi viisi säännöllisesti valvottua pientä yleistä uimarantaa. Pohjavesien suojelulla ja talousveden laadun tarkkailulla on Lahdessa erityisen tärkeä rooli, koska kaupunki sijaitsee Suomen suurimpiin kuuluvien pohjavesimuodostumien tuntumassa ja asutus sekä teollisuus ovat sijoittuneet suurelta osin käyttövesivarojen päälle.

1.5.2. Henkilöstö ja voimavarat

Ympäristöterveyden yksikössä työskentelee ympäristöterveyden päällikkönä toimiva kaupungineläinlääkäri, johtava terveystarkastaja, seitsemän terveystarkastajaa ja hallintosihteeri. Hallintosihteeri kuuluu hallinnollisesti konsernihallintoon, mutta hänen työnkuvaansa kuuluu pääosin ympäristöterveyteen liittyviä tehtäviä. Lisäksi yksikköön kuuluu eläinlääkintähuollon esimies, kolme praktikkoeläinlääkärää, kaksi valvontaeläinlääkärää ja eläinlääkärin avustaja. Tavoitteena on, että vuonna 2024 on käytössä yksikköön hyväksytty kolmen henkilön lisäresurssi, jotta lainmuutoksen myötä voimaan saatetusta valvonnan perusmaksuista saatavia tuloja voidaan hallituksen esityksen sekä ministeriöiden suositusten mukaisesti kohdentaa elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisen valvonnan kehittämiseen.

Kaupungineläinlääkärin toimenkuvaan kuuluu suunnittelu ja esimiestehtävät, elintarvikelaitosten valvonta sekä tarvittaessa poikkeustilanteissa osallistuminen eläintautien torjuntaan. Eläinlääkintähuollon esimies vastaa eläinlääkintähuollon toiminnasta. Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkintää, eläinten terveydenhuoltoa, pakollisiin eläintautivastustusohjelmiin liittyvää näytteenottoa sekä Lahden kaupungin osuutta päivystysalueen päivystyksistä. Praktikkoeläinlääkärit tekevät myös säännöllisesti eläintautivalvonnan virka-tehtäviä. Valvontaeläinlääkärit huolehtivat eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta ja valvontatehtävät ovat päänsääntöisesti valtion korvaamia. Eläinlääkärin avustaja työskentelee praktikkoeläinlääkärien apuna ja valvonnassa hoitaen myös välinehuoltoa, siivousta, ajanvarausta, puhelinneuvontaa ja juoksevia asioita. Lahden kaupungilla on lisäksi Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kanssa sopimus, joka valtuuttaa valvontaeläinlääkärit hoitamaan valtion maksamia valvontatehtäviä myös toisen valvontayksikön alueella. Näihin kuuluvat eläinsuojelu- ja eläintautivalvontaan liittyvät tarkastukset ja päätökset.

Terveystarkastajat ja ympäristöterveystarkastajat hoitavat elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakkalain mukaista valvontaa. Näihin kuuluvat mm. säännölliset tarkastukset elintarvikkeiden myynti- ja tarjoilu-paikkoihin, talous- ja uimavesivalvonta, olosuhdevalvonta mm. asunnoissa ja kokoontumishuoneistoissa (kuten koulut, päiväkodit ja sosiaalialan laitokset). Johtava terveystarkastaja toimii yksikön päällikön sijaisena sekä osallistuu mm. valvonnan suunnitteluun ja tupakkalain valvontaan. Hallintosihteeri tukee valvontaa mm. esilaisissa asiakirjaprosesseissa ja laskutuksessa sekä huolehtii yksikön internetsivujen päivittämisestä.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta joiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittelyt, epidemioiden ja terveys-haittaepäilyjen selvittämiset sekä eläinsuojeluvalvonta. Ennakoimattomaan viranomaistyöhön kuuluu myös lausuntojen ja todistusten kirjoittamista sekä neuvontaa ja ohjausta, joita on annettava tarpeen vaatiessa.

1.5.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Lahden kaupunki varmistaa rekrytoimiensa henkilöiden riittävän pätevyyden ennen virkasuhteen solmimista tarkastamalla henkilön tutkintotodistuksen. Eläinlääketieteen opiskelijoilta, joilla todistusta ei vielä ole, tarkistetaan ammatinharjoittamisoikeustiedot Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä.

Kaupunki työnantajana huolehtii siitä, että ympäristöterveyden henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Suomen eläinlääkäriliiton suositus eläinlääkäreiden täydennyskoulutuksesta on kymmenen päivää vuodessa, mihin pyritään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Viranhaltijoita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti Ruokaviraston, Valviran ja aluehallintoviraston järjestämille työnohjaus- ja neuvottelupäiville, jotka ovat kaupungille maksuttomia, mutta tuovat paljon ajankohtaista tietoa paikallistasolle. Koulutuksiin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan etäyhteyden välityksellä. Myös Euroopan komission järjestämille ja kustantamille kursseille voidaan hakea, kun aihe katsotaan henkilön osaamisalueeseen sopivaksi. Täydennyskoulutuksella varmistetaan virkatehtävien kannalta riittävän ja ajantasainen valvontatiedon, lainsäädännön ja erilaisten hallintomenettelyjen tuntemus sekä tehtävien hoidon edellyttämien tietojärjestelmien käytön osaaminen.

Tavoitteena on, että valvontayksikössä olisi erikoisosaamista kaikilta ympäristöterveydenhuollon osa-alueilta. Viranhaltijoiden tehtäviin kuuluu erikoisosaamisalueita, joiden hallitsemiseen tarjotaan riittävät panostusmahdollisuudet. Vaativissa kohteissa ja erityisissä painopistetarkastuksissa voidaan näin hyödyntää erikoistuneen henkilön osaamista valvontatyön tukena.

Uuden työntekijän perehdyttämistä varten laaditaan henkilökohtainen perehdytysuunnitelma. Perehdyttämisestä huolehtivat esimies ja vastaavia työtehtäviä tekevät kollegat.

1.5.4. Delegoinnit

Lainsäädännön tarkoittamana kunnan monijäsenisenä valvonta- ja terveydensuojeluviranomaisena toimii Lahden kaupungin alueella Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta. Lautakunta on kaupungin hallintosäännön mukaisesti siirtänyt toimivaltaansa edelleen alaisilleen viranhaltijoille ympäristöterveyden päätösvalan delegointimatriisissa tarkemmin määritellyllä tavalla. Matriisia päivitetään tarvittaessa esimerkiksi lainsäädännössä tapahtuvien muutosten vuoksi.

1.5.5. Laatujärjestelmä

Elintarvikelain mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä. Laatujärjestelmää koskevista vaatimuksista säädetään valvontaasetuksessa.

Lahden ympäristöterveyden laadunhallinta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää. Laadunhallintaa koordinoi ja tukee konsernihallinnon kehityspalvelujen laaturyhmä yhteistyössä palvelualueiden ja tytäryhtiöiden kanssa. Käytännön toimenpiteitä ovat säännölliset yksikköjen itsearviointit, vuosisuunnitelman mukaiset toiminnan auditoinnit, palvelualueiden sekä konsernihallinnon johdon katselmukset sekä prosessien sujuvoittaminen asiakkaan ja henkilöstön näkökulmista.

Ympäristöterveydessä on laadittu laatukäsikirja, jossa kuvataan yksikössä tehtävän laatutyön eri osa-alueet. Pää- ja alaprosessit, toiminto-ohjeet ja työohjeet on taulukoitu kootusti omaan laatutiedostoonsa. Laadunhallinnassa hyödynnetään kaupungin IMS-järjestelmää sekä Dynasty-asianhallintahallintajärjestelmää. IMS-järjestelmään on tallennettu toimintakohtaiset prosessikuvaukset. Laatukorteissa on toiminto-ohjeistusta mm. talousveden näytteenottoon ja talousveden tutkimuksiin sekä ruokamyrkytys epidemian selvittämiseen ja elintarvikehuoneiston Oiva-tarkastuksen tekemiseen.

Ympäristöterveys osallistuu myös aktiivisesti kaupunkiympäristön palvelualueen sisäiseen laadun kehittämistyöhön, jota tehdään myös kaupunkitasoisesti. Laadukkaalla ja järjestelmällisellä toiminnalla tavoitellaan vaikuttavuutta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto suorittaa valvontasuunnitelmansa mukaisesti arviointi- ja ohjauskäyntejä ympäristöterveyden yksiköihin ja toimittaa havainnoistaan raportin, jonka perusteella toimintaa tarkastellaan ja korjataan.

1.6. Valvonta

1.6.1. Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI on valtakunnallisesti ylläpidetty web-käyttöliittymällä varustettu ympäristöterveydenhuollon työkalu valvontaa tekeville ja valvontaa ohjaaville tahoille. Valvontakohderekisterin lisäksi VATI toimii sekä suoritteiden kirjausalustana, että valvonnan suunnittelu- ja seurantatyökaluna. Valvonnasta kerättäviä tietoja käytetään valvonnan seurannassa, toteutumisen arvioinnissa sekä ohjauksen ja suunnittelun tukena niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. VATI järjestelmään kytkettynä on otettu käyttöön myös Ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu (ILPPA), joka toimii Suomi.fi -tunnistautumisen kautta. Tupakkalain valvonnassa voidaan hyödyntää myös Valviran ylläpitämää tupakan myyntiluparekisteriä, jonne tallentuvat myyntilupahakemusten lisäksi niiden liitteenä toimitettavat asiakirjat.

Praktikkoeläinlääkärien ja eläinlääkintähuollon esimiehen käytössä on Terakuun ohjelmisto, joka sisältää lääkekirjanpidon, potilaskirjanpidon ja laskutusohjelman sekä mahdollistaa AVI:lle toimitettavien kuukausiraporttien tekemisen. Lisäksi eläinlääkintähuollon toimialalla tietoja on koottu useisiin eri tietojärjestelmiin, joita ovat eläinlääkäreiden hyödynnettävissä tarpeen mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi eläintenpitäjärekisteri (EPR), eläintenpitokieltoarekisteri, Pikantti, Elite (valvontajärjestelmä), TRACES (kansainvälinen elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvontajärjestelmä), eläintietojärjestelmä (lammas-, vuohi- ja sikarekisteri), nautarekisteri, Kartturi, NASEVA (nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä) ja SIKAVA (sikaloitten terveysluokitusrekisteri).

Lahden kaupungilla on käytössä sähköinen arkistointijärjestelmä, jonne säilytystä vaativat dokumentit tallennetaan ja jossa niitä arkistoidaan kullekin asiakirjatyyppille erikseen määritellyn ajan.

1.6.2. Valvonnan maksullisuus

Lahden kaupunki perii ympäristöterveydenhuollon toimijoilta ja asiakkailta maksun, jonka suuruus määräytyy kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön ja ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Ajantasainen taksa on nähtävillä ympäristöterveyden internetsivuilla.

Praktikkoeläinlääkärit perivät omat käynti- ja toimenpidepalkkionsa asiakkailta kunnaneläinlääkäritaksan mukaan. Samassa yhteydessä asiakkailta peritään taksan mukaiset klinikkamaksut sekä joidenkin erikoislaitteiden käyttömaksut, jotka tilitetään kaupungille kuukausittain.

Valtion korvaamien viranomaistehtävien hoidosta eläinlääkärit perivät kaupungilta toimituspalkkion, jonka kaupunki laskuttaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta sivukuluihin sekä lisäksi suhteellisen osuuden praktikkoeläinlääkäriin varsinaisesta palkasta aiemmin hyväksytyin taksan mukaisesti.

Kunnan valvontaviranomaisella on paljon sellaisia tehtäviä, joista ei voida periä maksua, mutta jotka on priorisoitava pikaisesti suoritettaviksi. Tällaisia ovat ainakin terveyshaittaepäilyjen tarkastaminen ja epidemioiden selvittäminen. Lisäksi viranomaisten on annettava ohjausta ja neuvontaa sitä pyydettyä. Myöskään eläin-

lääkintähuollon kustannuksia ei voida ottaa huomioon valvontamaksuja määritettäessä. Näin ollen valvontamaksuilla voidaan kattaa vain osa koko ympäristöterveydenhuollon sektorilta syntyvistä kustannuksista. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

1.6.3. Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet toimijan velvoittamiseksi ole riittäviä. Hallinnolliset pakkokeinot eritellään kunkin toimialan erityislainsäädännössä. Pakkokeinoista päättävät joko rakennus- ja ympäristölupalautakunta tai viranhaltijat delegointipäätöksen mukaisesti.

1.7. Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat

Lahden ympäristöterveys teettää analyysit laboratoriossa, joka on Ruokaviraston nimeämä elintarvike-, eläintauti- ja terveydensuojelulain tarkoittama laboratorio sekä täyttää EU:n valvonta-asetuksen (625/2017) viralliselle laboratoriolle asetetut vaatimukset. Laboratoriopalveluiden tuottaja on kilpailutettu hankintalain edellyttämällä tavalla vuosille 2023-2024 (jatko-optio 1+1 vuotta). Kilpailutuksen voitti Metropolilab Oy. Talousveden viranomaisnäytteiden haku on kilpailutettu vesilaitoksen toimesta.

Eläintautiepäilyissä tutkittavat näytteet lähetetään Ruokaviraston laboratorioon. Tarvittaessa otetaan ennen näytteen lähettämistä puhelimitse yhteyttä Ruokavirastoon tarkempien ohjeiden saamiseksi.

Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä voidaan käyttää myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, kuten valtion referenssilaboratorioita, esim. patogenejä tutkittaessa.

Asunnon ja muun oleskelutilan tutkimuksia ja selvityksiä viranomaisvalvontaa varten tekeviltä ulkopuolisilta asiantuntijoilta varmistetaan, että toimijalla on terveydensuojelulaissa määritelty pätevyys terveystahaitta aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi.

1.8. Viestintä

Ympäristöterveydelle on laadittu viestintäsuunnitelma, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti. Pääasiallisena viestintäkanavana ovat yksikön verkkosivut, joilta löytyy kattavasti tietoa eri aihepiireistä. Ympäristöterveyden ylläpitämiltä sivuilta löytyy lakisäätöiden tiedotteiden lisäksi mm. tutkimustuloksia, sähköisiä lomakkeita, ajankohtaisia ohjeita sekä linkkejä muihin verkkoresursseihin. Oman toiminnan näkyvyyttä ja yleistä mielenkiintoa pyritään lisäämään laatimalla suoritetuista projekteista ja niiden tuloksista tiedotteita, joita julkaistaan ympäristöterveyden verkkosivujen lisäksi kaupungin viestintäkanavien kautta.

Viestintää toteutetaan myös tarjoamalla opastusta ja neuvontaa sekä yritystahoille että yksittäisille kuluttajille. Tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo 9:00–10:00 palveleva päivystysnumero on suora kanava keskusteluun viranhaltijan kanssa. Lahden kaupungin sähköisen palautepalvelun kautta saatu asiakaspalautte ohjataan asiaan erikoistuneelle henkilölle, joka käsittelee palautteen ja on tarvittaessa yhteydessä palautteen antajaan.

Toimijoiden suuntaan voidaan merkittävimmistä muutoksista viestiä joko kirjeitse tai sähköpostitse toteutettavilla tiedotuskampanjoilla. Pyynnöstä voidaan järjestää koulutusta esimerkiksi oppilaitoksissa tai yhteistyöryhmissä ajankohtaisista tai muutoin kohdetta kiinnostavista aiheista. Elintarvikealan toimijoille (ammat-

tikeittiot, ravintolatoimijat) voidaan järjestää tarpeen mukaan kohdennettuja täsmäkoulutuksia myös maakuntatasoisesti yhdessä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kanssa.

Kaikki viranhaltijat huolehtivat tarpeen mukaan yhteydenpidosta muihin viranomaisiin sekä jakavat näiltä saamaansa tietoa valvontayksikössä. Hyvää yhteistyötä poliisin, pelastuslaitoksen ja muiden viranomaistahojen kanssa pyritään ylläpitämään, jotta yhteydenpito olisi luontevaa ja avun saanti joustavaa. Poliisilta saa tarvittaessa virka-apua tekemällä virallisen virka-apupyynnön.

Sisäistä viestintää toteutetaan säännöllisissä viikkopalavereissa sekä erilaisia sähköisiä välineitä käyttäen. Koulutuksiin osallistuneet henkilöt kertovat tilaisuuden tärkeimpiä asioita koko yksikölle ja koulutusmateriaalit tallennetaan yhteisiin hakemistoihin kaikkien hyödynnettäviksi.

Erytistilanteissa toimitaan häiriötilannesuunnitelmaan liitetyn kriisiviestintäsuunnitelman mukaisesti ja yhteistyössä kaupungin viestintäorganisaation ammattilaisten kanssa. Lahden ympäristöterveydelle on hankittu kiinteä lankapuhelinliittymä, jonka toimintavarmuus esimerkiksi sähkökatkon aikana on matkapuhelinliittymiä parempi. Puheluruuhkien purkuun on mahdollista perustaa useammasta henkilöstä koostuva päivystysrengas, jonka kokoonpano on vaihdeltavissa. Viranomaisten väliseen yhteydenpitoon on käytössä kaksi VIRVE-puhelinta. Epidemiatilanteissa eri sidosryhmien välistä tiedonkulkua terävöitetään kutsumalla tarvittaessa kokoon epidemiaselvitystyöryhmä, johon kuuluu edustajia myös terveydenhuollosta sekä vesilaitokselta.

1.9. Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvittäminen

Elintarvikelaki sekä terveydensuojelulaki edellyttävät kunnan valvontaviranomaista laatimaan suunnitelman häiriötilanteisiin varautumiseksi. Lahden ympäristöterveydelle on laadittu erillinen häiriötilannesuunnitelma (Ympäristöterveyden häiriötilannesuunnitelma, osat 1–3), johon kuuluvat: varautuminen normaaliajan häiriötilanteisiin (osa 1), häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi (osa 2) sekä häiriötilanteiden viestintäsuunnitelma (osa 3). Suunnitelma kokonaisuudessaan on kattava kuvaus mahdollisista riskeistä ja toiminnasta häiriötilanteissa, sisältäen mm. henkilökohtaiset työohjeet toimintakortteina jokaiselle viranhaltijalle, erityistilanteiden viestintäsuunnitelman, muistilistat ja eri tilanteisiin soveltuvat tiedotemallipohjat. Häiriötilannesuunnitelmat päivitetään vuosittain ja niiden päivittämiseen on osoitettu vastuhenkilö.

Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä edellyttää kunnan viranomaista varautumaan elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviäviin epidemioihin. Sekä elintarvikelaki että terveydensuojelulaki edellyttävät viranomaisia ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin epidemian selvittämiseksi, mikäli saavat tiedot epidemiasta tai epidemiaepäilystä. Epidemioiden selvittämistä varten on perustettu epidemiaselvitystyöryhmä, jonka kokoonpanoon kuuluu edustajat Lahden kaupungin ympäristöterveydestä, Päijät-Hämeen ympäristöterveydestä, terveydenhuollosta sekä vesihuollosta. Työryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen vaatiessa. Epidemian selvittämiseen on laadittu työohje ruokamyrkytystä tai vesiperäistä epidemiaa epäiltäessä. Ohjeessa on kuvattu mm. selvitysprosessin eri vaiheet ja epidemiaselvitystyöryhmässä sovittu tehtävänjako sekä listattu yhteyshenkilöt yhteystietoineen. Työohjetta päivitetään vuosittain nimetyn vastuhenkilön toimesta.

Epidemiatilanteita varten on koottu valmiusvarastoon näytteenottovälineistöä, kuten näytepulloja ja kanistereita vesinäytteenottoon sekä elintarvikenäytteenottopaketti ruokamyrkytysten varalle. Laboratorioyhteistyöllä on pyritty varmistamaan näyteastioiden ja reagenssien riittävä saatavuus. Laboratorion kanssa on sovittu valmiudesta toimia tarvittaessa poikkeuksellisesti myös virka-ajan ulkopuolella. Sähkönjakelun häiriötilanteiden varalle on selvitetty kulku työtiloihin sähkökatkon aikana.

Lahden ympäristöterveys on osallistunut ja tulee osallistumaan säännöllisesti häiriötilanteissa toimimista käsitteleviin koulutuksiin ja harjoituksiin. Valvontayksikön sisällä järjestetään myös omia häiriötilannetoiminnan koulutuksia ja harjoituksia ja näistä pidetään erillistä kirjanpitoa.

Vuoden 2024 panostamme Lahdessa VIRVE-puhelinten käyttöönoton kehittämiseen. Suunnitelmana on laatia toiminto-ohjeet puhelinten käyttöön. Lisäksi toteutamme elintarvikeketjun monivuotinen kansallisen valvontasuunnitelman mukaisia toimia pandemiavalmiuden kehittämiseksi elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa. Valmiuden ja kriisinhallinnan osalta vuoden 2024 valtakunnalliseksi painopisteeksi on nostettu Avien ja hyvinvointialueiden yhteistyö zoonoottisissa eläintaudeissa.

Häiriötilannevalmiuden ylläpito sekä epidemiaselvitystyö vievät resursseja, mikä on otettu huomioon valvontayksikön tehtäväsuunnittelussa ja tulee noteerata myös yksikön talousarviossa.

2. Elintarvikevalvontasuunnitelma

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja määräystenmukainen laatu. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys sekä se, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää, eikä johda kuluttajaa harhaan.

Elintarvikkeiden määräystenmukaisuutta valvotaan vuosittaisen elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisesti sekä epäilyyn perustuen. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia kaikilla kansallisessa valvontasuunnitelmassa kuvatuilla sektoreilla. Valvonnan avulla voidaan suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta. Valvonnan keinoin pyritään parantamaan myös elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä antamalla tarvittaessa tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden sekä hyvien käytäntöjen varmistamiseksi.

2.1. Rekisteröity elintarviketoiminta ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot

Elintarvikealan toiminta voidaan jaotella rekisteröityyn elintarviketoimintaan ja hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin. Rekisteröityä elintarviketoimintaa ovat esimerkiksi ravintolat, kahvilat, myymälät sekä myös virtuaalihuoneistot, jossa vain markkinoidaan ja myydään elintarvikkeita. Hyväksytyt elintarvikehuoneistot ovat laitoksia, jotka käsittelevät eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen niiden toimittamista vähittäismyyntiin.

Uusista ja perustettavista kohteista saadaan usein ennakkotietoa rakennusvalvonnan rakennuslupaprosessin myötä. Ympäristöterveydellä on edustus viikoittaisissa rakennuslupia käsittelevissä viranomaispalaverissa. Toimijat voivat myös itse ottaa yhteyttä ympäristöterveyteen ja pyytää jo huoneiston suunnitteluvaiheessa kommentteja tilojen soveltuvuudesta aiottuun tarkoitukseen. Toisinaan uusia tai tulevia kohteita havaitaan muun valvonnan yhteydessä tai paikallista mediaa seuraamalla. Mikäli jo toiminnassa oleva yritys ei ole tehnyt toiminnastaan ilmoitusta, opastetaan toimijaa ilmoituksen jättämisessä.

Lahden kaupungin alueella toimivan elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarviketoiminnasta Lahden ympäristöterveyteen viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Kun elintarviketoiminnalta edellytetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen mukaista elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on toimijan haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on myös viivytyksettä ilmoitettava valvontaviranomaiselle.

Elintarvikealan toimijan on tiedotettava Lahden kaupungin alueella tapahtuvasta elintarviketoiminnasta rekisteröidyssä tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa Lahden ympäristöterveyteen viimeistään neljä arkipäivää ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista.

Lahden ympäristöterveyden internetsivuilta löytyy ohjeita elintarvikealan toimijoille sekä tarvittavat lomakkeet eri laitostyyppien hakemusten, elintarvikehuoneistoilmoituksen ja liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tiedottamisen tekoon. Laitoksen hyväksymishakemuslomakkeen lopussa on lakiin perustuva lista hakemukseen liitettävistä dokumenteista. Valvontaviranomainen voi pyytää toimijalta myös muita asian käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä ja asiakirjoja.

Elintarvikehuoneistoilmoituksen käsittelystä ja laitoksen hyväksymisestä peritään lautakunnan hyväksymän taksan mukaiset maksut.

Elintarviketoiminnan ilmoituksen käsittely ja toiminnan liittäminen valvonnan piiriin

Lahden ympäristöterveyteen saapuva ilmoitus elintarviketoiminnasta ohjataan kohteesta vastaavalle viranhaltijalle. Hän käsittelee ilmoituksen ja antaa toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen käsittelyaika ei estä toimijaa aloittamasta toimintaa elintarvikehuoneistossa. Käsittely sisältää mm. toiminnan alustavan riskinarvioinnin sekä kohteen tietojen kirjaamisen VATI-järjestelmään.

Elintarvikelaitoksen hyväksyminen

Elintarvikelaitoksen hyväksymisasiasia tulee vireille, kun toimija lähettää Lahden ympäristöterveyteen laitoksen hyväksymishakemuslomakkeen. Lomake toimitetaan ympäristöterveyteen liitteineen kahtena kappaleena. Hakemusvaiheessa tulee laitoksen omavalvontasuunnitelmasta olla muodostettuna ainakin pääpiirteet. Tiloille tulee myös tarvittaessa olla voimassa oleva rakennuslupa.

Lahdessa sijaitsevat elintarvikealan laitokset sekä Lahden alueella toimintansa aloittavat liikkuvat laitokset hyväksyy Lahden kaupungin virassa oleva eläinlääkäri. Ennen hyväksyntää eläinlääkäri tekee laitokseen tarkastuskäynnin, jolla tarkastetaan rakenteet ja laitteet sekä hakemuksen ja toiminnan keskinäinen vastavuus. Tarkastuksella arvioidaan, onko turvallisten elintarvikkeiden tuottaminen mahdollista esitetyissä tiloissa ja toimintaperiaatteilla. Eläinlääkäri tekee hakemuksen, liitteiden ja tarkastuskäynnin perusteella hyväksymispäätöksen ja toimittaa tiedot laitoshyväksynnästä Ruokavirastolle. Hyväksymispäätös on tehtävä 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy viivytä asian käsittelyä.

Hyväksymispäätöksessä voidaan asettaa erityisehtoja laitoksen toiminnalle, jos se on välttämätöntä terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Erityisehtona voi olla esim. vaatimus eri toimintojen ajallisesta erottamisesta. Elintarvikelaitoksen voi hyväksyä myös ehdollisesti kolmen kuukauden määräajaksi, mikäli muualla kuin rakenteissa ja laitteistossa on vielä pieniä, kunnostettavissa olevia epäkohtia. Laitos tarkastetaan uudelleen ennen määräajan päättymistä, jolloin sille voidaan myöntää vielä toinen kolmen kuukauden määräaika, jos kehitystä on tapahtunut. Tämän jälkeen sen on täytettävä kaikki hyväksymisen edellytykset tai sen toiminta lopetetaan.

Omavalvonta

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Toimijan on toteutettava omavalvontaa eli omattava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Omavalvonnan tulokset on kirjattava riittävällä tarkkuudella. Toimijalla tulee tarvittaessa olla näytteenotto- ja analyysisuunnitelmat sekä tieto laboratorioista, joissa omavalvonnassa otettavat näytteet tutkitaan. Näytteenottosuunnitelman tulee perustua mikrobikriteeriasetukseen. Myös kontaktimateriaalitoimijalta vaaditaan järjestelmä, johon tulee sisällyttää mm. laadunhallintajärjestelmä ja sen toteutumisen seuranta ja kirjaaminen.

2.2. Kontaktimateriaalitoimijat

Lahden alueella toimivan toimijan, joka saattaa markkinoille elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita, on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta Lahden kaupungin ympäristöterveyteen. Kaupungin viranomaisen merkitsee toimijat valvontakohderekisteriin. Toiminnasta tallennetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

Kontaktimateriaalitoimijoita valvotaan Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjeen mukaisesti. Elintarvikekohteissa kontaktimateriaalivalvonta on osa tuotekohtaisten ominaisuuksien yleistä valvontaa sekä kuuluu osaksi Oiva-valvontaa. Ruokavirasto voi myös ohjeistaa aiheesta valvontaprojekteja.

2.3. Alkutuotanto

Alkutuotannolla tarkoitetaan elintarviketuotannon ensimmäistä vaihetta, kuten maidon- ja munantuotanto, lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja kalanviljelyä, kasvien ja hedelmien sekä viljan ja sienten viljelyä, hunajantuotantoa, luonnonvaraisten marjojen ja sienten keräilyä sekä metsästystä. Alkutuotantoon sisältyy elintarvikkeiden tuottamisen lisäksi myös tuotteiden kuljetus, varastointi ja käsittely tuotantopaikalla niin, että tuotteiden luonne ei merkittävästi muutu. Myös elävien eläinten kuljetus ja muiden alkutuotannon tuotteiden kuin maidon kuljetus seuraavaan elintarvikeketjun käsittelypaikkaan, esimerkiksi laitokseen tai vähittäiskauppaan on alkutuotantoa.

Lahden kaupungin alueella toimintaa harjoittava tekee ilmoituksen alkutuotantopaikasta, alkutuotannon tuotteiden kuljetuksesta tai toiminnassa tapahtuvasta olennaisesta muutoksesta Lahden ympäristöterveyteen hyvissä ajoin ennen alkutuotannon aloittamista. Ilmoitus voidaan tehdä Lahden kaupungin internetsivuilta löytyvällä lomakkeella joko kirjallisesti tai sähköisesti. Ympäristöterveys ylläpitää alkutuotantopaikoista rekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Luonnonvaraisten kasvien ja sienten keräilyä, metsästystä ja luonnonvaraisen riistan luovutusta suoraan kuluttajalle ei rekisteröidä, joten näistä ei tehdä alkutuotantoilmoitusta. Alkutuotantopaikkailmoitusta ei tarvitse myöskään tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta, jos toimija on yksityinen henkilö, toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena tai kun toiminta on osa saman toimijan elintarvikelain 13 § mukaisesti ilmoitetun huoneiston toimintaa. Lahden ympäristöterveydestä saa tarvittaessa tarkempia toimintaohjeita alkutuotannon aloittamisen vaatimuksista.

Rekisteröinnin piiriin kuuluvilla alkutuotannon toimijoilla tulee olla omavalvonnan kuvaus. Omavalvonnan kuvauksella toimija pyrkii varmistamaan, että elintarvike, alkutuotantopaikka sekä siellä harjoitettava toiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Alkutuotannon yhteydessä voidaan tilan omia alkutuotannon tuotteita myydä pieniä määriä suoraan kuluttajille. Mikäli toimija myy alkutuotannon tuotteita suoramyyntinä yli vähäriskisessä asetuksessa säädetyn määrän, tulee toiminnasta tehdä myös elintarvikelain mukainen elintarvikehuoneistoilmoitus.

Alkutuotantopaikkarekisterin pohjalta tehdään vuosittainen riskinarviointiin perustuva valvontasuunnitelma tarkastettavista kohteista. Tarkastuksia tehdään tarvittaessa myös reaktiivisesti, mikäli siihen on erityinen syy kuten ruokamyrkytyspäily, epäily lainsäädännönvastaisuudesta (esim. havainto epähygieenisestä toiminnasta) tai asiakasvalitus. Jos toiminnassa havaitaan puutteita tai elintarviketurvallisuus vaarantuu, voidaan alkutuotantokohde ottaa suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Valvontajakson 2020–2024 aikana pyritään kehittämään hyviä käytänteitä alkutuotannon valvonnassa hyödynnettävään toimivaan sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyöhön.

2.4. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontipaikalla tarkoitetaan Suomessa sijaitsevaa elintarvikehuoneistoa, jossa ensimmäisenä otetaan vastaan Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettavia eläimistä saatavia elintarvikkeita. Toimija, joka vastaanottaa tai välittää eläinperäisiä elintarvikkeita Suomeen muista EU:n jäsenmaista sekä eräistä muista maista (erityissopimusmaat), on vastuussa tuotteidensa turvallisuudesta ja lainsäädännön vaatimusten mukaisuudesta. Sisämarkkinatuonti on sisällytettävä osaksi toimijan omavalvontaa ja siinä on huomioitava sisämarkkinatuontiin liittyvien ilmoitusten tekeminen, vastaanotettavien lähetysten tarkastaminen, toimenpiteet havaitessa epäkohtia, näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma sekä omavalvontakirjanpito.

Sisämarkkinatuontia harjoittavan toimijan tulee ilmoittaa toiminnastaan elintarvikehuoneistoilmoituksella Lahden kaupungin ympäristöterveyteen vähintään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista ja toiminnan lopettamista. Sisämarkkinatuontia valvotaan osana Oiva-valvontaa hyödyntäen Ruokaviraston ohjeistusta mm. Salmonella erityistakuista ja lihan sisämarkkinatuontivaatimuksista. Yrityksille välitetään lisäksi tietoa Ruokaviraston sisämarkkinatuontijärjestettävistä koulutuksista.

2.5. Muu valvonta

Vilpillisen elintarviketoiminnan tunnistaminen

Vilpillisen elintarviketoiminnan tunnistamisessa merkittävässä osassa on elintarvikkeiden jäljitettävyyssvalvonta, pakkausmerkintöjen oikeellisuuden valvonta, alkuperävalvonta sekä kohdennettu näytteenotto. Valvontaa tehdään suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä ja sitä voidaan lisäksi painottaa kohteisiin, joista saadaan tai joiden aikaisemmasta valvontahistoriasta on saatu viitteitä vilpillisestä toiminnasta.

Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä ja sitä valvotaan suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Käynneillä tarkastetaan omavalvontaa sekä kirjanpito saapuneista ja lähetetyistä eristä. Tarkoituksena on varmistua, että jäljitettävyys toimii luotettavasti ja kirjanpidosta löytyvät kaikki tarvittavat dokumentit ilman ristiriitaisuuksia. Jos dokumenteissa havaitaan epäkohtia, pyydetään toimijalta selvitys asiasta. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvitettäessä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta. Ongelmatilanteissa voidaan määräystenvastaiset elintarvikkeet poistaa kohdennetusti markkinoilta sekä antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää informaatiota. Vuoden 2024 aikana laaditaan yhteenveto sekä viestitään painopistealueena toteutetun eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyden valvontaprojektin tuloksista.

Lahden ympäristöterveydessä on kehitetty moniviranomaistyötä poliisin, pelastuslaitoksen, verottajan, tullin, Ruokaviraston, aluehallintoviraston, muiden ympäristöterveysyksiköiden sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Moniviranomaistyön kautta osallistutaan ruokarikostorjunnan lisäksi harmaan talouden torjuntaan ja laittomaan työvoiman havaitsemiseen sekä tiedon välittämiseen. Vuoden 2024 tavoitteena on ylläpitää hyvää yhteistyötä muiden valvontayksiköiden, poliisin ja verottajan kanssa.

Kasvisten ja marjojen alkuperävalvontaa jatketaan kohdennetuilla näytteenotoilla. Vuosittain varaudutaan ottamaan alkuperänäytteitä tuotteen kotimaisuuden ja lähtöpaikan varmentamiseksi valvonnasta saatujen havaintojen perusteella. Kasvisten alkuperänäytteet toimitetaan Ruokaviraston kautta tukittavaksi.

Elintarvikealan toimijan luotettavuuden arviointi

Elintarvikealan toimijan on oltava luotettava. Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos hän on:

- 1) luotettavuuden arviointia edeltäneen kolmen vuoden aikana toiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta elintarviketurvallisuuden varmistamista, elintarvikesäännösten noudattamista ja kuluttajien turvallisuutta kohtaan;
- 2) luotettavuuden arviointia edeltäneen kolmen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai
- 3) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voivat toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen.

Tapahtumat/ yleisötilaisuudet

Tapahtuman/yleisötilaisuuden järjestäjä tekee toiminnastaan ilmoituksen, jossa kuvataan tapahtuman luonne ja koko, yhteystiedot ja tehdyt sopimukset eri tahojen kanssa. Järjestäjää ja toiminnanharjoittajia ohjeistetaan ja neuvotaan erilaisissa tapahtumaan liittyvissä asioissa. Sellaisia ovat talousveteen, jätehuoltoon ja käymälöihin, elintarvikkeiden valmistukseen, tarjoiluun ja myyntiin sekä tupakointiin liittyvät asiat.

Tapahtumien/yleisötilaisuuksien valvonnan tarve arvioidaan riskinarvioinnin perusteella. Valvontaa voidaan tehdä tarkastuksin, näytteenotoin ja mittauksin. Ennakkovalvontana tarkastetaan tapahtumaan liittyviä asia-

kirjoja, kuten tiedottaminen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, pohjakuvat, jätesuunnitelmat, wc-järjestelyt, tupakointialueet.

Viranomaiskokoontumisia pidetään järjestäjän kanssa tarvittaessa jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa, hyvissä ajoin ennen tapahtumaa. Tapahtuman rakentumisvaiheessa tehdään tarkastuksia tarpeen vaatiessa alueelle. Suurissa tapahtumissa/yleisötilaisuuksissa osallistutaan yhteisiin viranomaiskatselmuksiin. Yleisötilaisuuteen liittyvää tilapäistä leirintäaluetta valvotaan talousveden, pesutilojen, käymälöiden ja jätehuollon osalta.

Terveysturvallisuuden mukaisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan tarvittaessa muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, kuten ravintolat, elintarvikkeiden myynti, tupakointi ja nikotiinikorvaustuotteet. Tarkastukset voidaan tehdä erikseen erityisesti silloin, kun tarkastukset ovat valvonnan tarkoituksen toteutumiseksi tarpeen tehdä eri aikoina.

Tarvittaessa tapahtuman jälkeen pidetään toimijan kanssa yhteinen viranomaispalautepalaveri, jonka tavoitteena on edelleen kehittää tilaisuuden järjestelyjä. Tapahtumavalvonta valvontasuunnitelman mukaisena on järjestäjälle maksullista.

2.6. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Elintarvikehuoneistot kuuluvat Ruokaviraston koordinoiman elintarvikevalvontatietojen Oiva-julkistamisjärjestelmän piiriin. Oiva perustuu elintarvikelainsäädännön voimassa oleviin säännöksiin. Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla käytetään Oiva-tarkastuslomaketta ja kohdetta arvioidaan Ruokaviraston julkaisemissa ohjeissa määritellyillä Oiva-kriteereillä. Vastuu tarkastuksien hoitamisesta on kohdetta valvovalla viranhaltijalla.

Toiminnassa olevan elintarvikehuoneiston valvonnassa tarkastus ei aina kata koko yrityksen toimintaa. Oiva-ohjeissa tarkastettaviksi määritellyistä asioista osan on katsottu olevan korkean elintarviketurvallisuusrisikin kohtia, joita tarkastetaan usein, esim. jokaisella kerralla. Muut kohdat tarkastetaan tarkastajan harkinnan mukaan vähintään kerran kolmessa vuodessa tai silloin, jos niissä tarkastuksella huomataan epäkohtia.

Tarkastukset tehdään lainsäädännön mukaan pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksesta voidaan ilmoittaa etukäteen, mikäli tarkastuksen sujuvuuden kannalta on välttämätöntä, esim. tietyn henkilön tai tulkin läsnäolon varmistamiseksi. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa. Joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, kuten aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi myös pyytää dokumentteja etukäteen tarkastettavaksi ja tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja tai omavalvontajärjestelmän kirjauksia virkapaikallaan.

Kontaktimateriaalitoimijoita valvotaan Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjeen mukaisesti. Tarkastuksella käytetään Ruokaviraston laatimaa lomaketta ja tarkastuksesta lähetetään toimijalle pöytäkirja.

Alkutuotantotiloja tarkastetaan riskiperusteisesti laadittavan valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarkastusajankohta sovitaan ennalta toiminnanharjoittajan kanssa. Tarkastuksilla käytetään apuna Ruokaviraston laatimaa tarkastuslistaa. Tarkastuksilla käydään läpi alkutuotantopaikan ja toiminnan taustatiedot, alkutuotantoon laadittu omavalvontakuvaus sekä toimintaan käytettävät tilat, laitteet ja välineet. Samoin tarkastetaan alkutuotannon henkilöstön elintarvikehygienian, tuotteiden laadunvalvontaan ja tuotteiden käsittelytapaan liittyviä asiakokonaisuuksia sekä alkutuotannossa käytettävän veden laatuvaatimuksia. Lisäksi tarkastuksilla kiinnitetään huomiota alkutuotannon jäljitettävyyteen ja kirjanpitovelvoitteisiin, kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden asianmukaiseen käyttötapaan, viljelmien haittaeläinten torjuntaan ja jätehuollon toteuttamiseen.

Ennalta suunnittele mattomia tarkastuksia ja selvityksiä voidaan joutua tekemään esimerkiksi elintarvikkeiden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämiseksi tai RASFF-ilmoitusten (EU-komission ylläpitämä hälytysjärjestelmä) perusteella tuotteiden määräpaikkojen selvittämiseksi ja takaisinvedon varmistamiseksi.

Tarkastuksella havaitut tiedot kirjataan valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. Oiva-julkaisujärjestelmä lähettää Oiva-tarkastuksista valvojan pyynnöstä toimijalle paperisen Oiva-raportin. Raportti julkaistaan Oivahymy.fi-hakupalvelussa ja se tulee laittaa kohteessa esille asiakassisäänkäynnin yhteyteen ja yrityksen verkkosivujen ensimmäiselle sivulle, kun yritys markkinoi elintarvikkeita sivuillaan.

2.7. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Rekisteröidyn elintarviketoiminnan laatua arvioidaan erilaisten riskien suhteen sekä huoneiston käyttöönotto-vaiheessa, että toiminnan aikana. Valvontakohteiden riskinarviointi tehdään Ruokaviraston ohjeen "Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen" mukaisesti. Kohteet luokitellaan ohjeessa määriteltyihin toiminta- ja kokoluokkiin. Valvojat pisteyttävät omat kohteensa olemassa olevien tietojen perusteella, mistä saadaan määriteltyä kullekin kohteelle riskiperusteinen valvontatiheys. Alkutuotantotilojen suunnitelmanmukaisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti Ruokaviraston alkutuotannon riskiarviointiohjeen mukaisesti.

Uusi rekisteröity elintarviketoiminta tarkastetaan ensimmäisen kerran ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen määräaikaan mennessä ja laitokset ennen laitoshyväksymispäätöksen tekemistä. Tarkastusten aikana kerätään lisää tietoa esim. kohteen koosta sekä tuotanto- ja tarjoilumääristä tulevien vuosien valvonnan suunnittelun pohjaksi. Taulukko suunnitelluista tarkastusmääristä kohderyhmittäin on tämän valvontasuunnitelman liitteenä.

2.8. Näytteenotto

Viranomaisnäytteenotolla voidaan todentaa toimijan omavalvontajärjestelmän toimivuutta, mikrobikriteeriasetuksen vaatimustenmukaisuuden täyttymistä ja mikrobiologista turvallisuutta elintarvikkeista, jolle ei lainsäädännössä ole asetettu erityisiä kriteereitä. Näytteenoton avulla voidaan myös saada tietoa markkinoilla olevien tuotteiden mikrobiologisesta laadusta ja tuotanto- tai valmistustilojen puhdistuksen riittävydestä sekä tutkia ruokamyrkytys-epidemioita ja epäilyjä mahdollisista petoksellisesta toiminnasta.

Ruokaviraston suosittelee ohjeessaan 4094/04.02.00.01/2020/3 "Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit - Ohje valvontaviranomaisille" viranomaisnäytteenoton suuntaamista ennen kaikkea hyvin suunniteltuihin patogeeni- ja toksiniprojekteihin ja yksittäisten toimijoiden omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi pistokoelun- teista näytteenottoa. Lahden ympäristöterveyden näytteenottosuunnitelman tarkoituksena on todentaa elintarvikealan laitosten omavalvonnan toimivuutta. Näytteenottosuunnitelman mukaisia näytteitä otetaan valvontakäyntien yhteydessä. Näytteenottoa voidaan lisäksi laajentaa vaihtuvilla tutkimusprojekteilla. Näitä pyritään kohdistamaan helposti pilaantuviin, sellaisenaan syötäviin tuotteisiin, joiden laatuun toimija voi itse vaikuttaa. Tulevista näytteenotoista ei ilmoiteta toimijoille etukäteen, jollei tähän ole tarvetta esimerkiksi erityisjärjestelyihin liittyen. Projektinäytteet sekä omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi otettavat näytteet ovat toimijoille maksullisia.

Näytteenottosuunnitelmaan sisältyvien näytteiden lisäksi voidaan ottaa toimijan kustannuksella omavalvonnan valvontänäytteitä, jos havaitaan, että toimija ei ole noudattanut omavalvontasuunnitelmansa näytteenottoa. Lahden ympäristöterveydessä on varauduttu myös kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin sekä elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tai ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin, jotka tehdään kaupungin kustannuksella.

2.9. Painopisteet ja projektit

Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024 valvonnallisiksi pääteemoiksi on määritelty:

- Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio
- Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä
- Valmius ja kriisinhallinta

Tiedolla johtamisessa ja digitalisaatiossa painopisteiksi on valittu valvonnan ohjaaminen valvontatulosten perusteella, valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle ja tarvittaessa valvonnan piiriin sekä sähköisen asiointin kehittäminen. Vuonna 2024 toteutetaan aiempina vuosina ohjeistettua suunnitelmaa valvontakohteiden saamiseksi mahdollisimman kattavasti valvonnan piiriin. Samalla jatketaan oman valvonta-alueen kohdekartoituksen toteuttamista. Sähköistä asiointia pyritään edistämään siinä määrin kuin se valvontayksikössä on mahdollista.

Petoksellisen toiminnan torjuntaan tähtäävällä moniviranomaisyhteistyöllä osallistutaan ruokarikostorjunnan lisäksi harmaan talouden torjuntaan ja laittomaan työvoiman havaitsemiseen sekä tiedon välittämiseen. Vuoden 2024 tavoitteena ylläpitää hyvää yhteistyötä muiden valvontayksiköiden, poliisin ja verottajan kanssa.

Valmiuden ja kriisinhallinnan osalta valvontakaudella painotetaan pandemiavalmiuden kehittämistä sekä koronapandemiasta saatujen oppien hyödyntämistä. Valvontayksikötasolla vuoden 2024 tavoitteeksi on asetettu sovittujen toimintatapojen käyttöönotto käytännön varautumistyössä.

Lahden ympäristöterveys pyrkii vuosittain osallistumaan aktiivisesti sekä valtakunnallisiin, että alueellisiin (esimerkiksi Päijät- ja Kanta-Hämeen valvontayksiköiden kanssa yhdessä toteutettaviin) projekteihin. Suunnitelmallista valvontaa voidaan täydentää myös paikallisilla Lahden ympäristöterveyden omilla valvonta- ja näytteenottoprojekteilla. Vuonna 2024 laaditaan yhteenveto sekä viestitään yhteistyössä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kanssa toteutetun elintarvikkeiden jäljitettävyyden valvontaprojektin tuloksista. Samoin raportoidaan Lahden ympäristöterveyden omana projektina toteuttama tarjoilupaikoissa tarjoiltavan riisin laatua kartoittava projekti. Riittävän laajan ja hyvin suunnitellun valvontaprojektien avulla saadaan yksittäisiä otoksia oikeampaa ja kattavampaa tietoa elintarvikevälitteisistä vaaroista elintarvikeketjussa sekä tuotteissa esiintyvistä elintarvikkeiden laatua kuvaavista tekijöistä.

3. Terveydensuojelun valvontasuunnitelma

Terveydensuojelulain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä mm. huomioimalla terveydensuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennalta ehkäisy ja todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi talousveden tai uimaveden heikentyneestä laadusta, puutteellisesta hygieniasta sekä asuntojen, koulujen ja julkisten tilojen sisäilmaongelmien seurauksena.

3.1. Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet

Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat pääsääntöisesti ilmoituksenvaraisia, mutta talousvettä toimittavan laitoksen, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä terveydensuojeluviranomaiselta. Terveydensuojeluviranomainen tekee ilmoituksen käsittelyn tai hakemusta koskevan päätöksen, jolloin toiminta tulee suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Ilmoitus tulee tehdä myös toiminnanharjoittajan vaihtumisesta, toiminnan olennaisesta muuttamisesta ja toiminnan päättymisestä. Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä säännöllisestä valvonnasta peritään taksan mukaiset maksut.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan valvota suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin suoritetaan tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta, jolloin tarkastus voidaan suorittaa myös kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen.

Valvontasuunnitelman ulkopuolelle jäävien kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on epäily terveyshaitasta.

3.2. Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily

Epäiltäessä asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveyshaittaa aiheuttavaa olosuhdetta, tulee ensisijaisesti ottaa yhteys isännöitsijään, kiinteistön omistajaan tai siihen tahoon, jonka vastuulla haitta on. Mikäli vastuu-taho ei ryhdy toimenpiteisiin tai haitta edelleen jatkuu, on haitasta kärsivän mahdollista tehdä asiasta tarkastuspyyntö Lahden ympäristöterveydelle.

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheuttavatko olosuhteet asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveyshaittaa. Tarkastus tehdään pääsääntöisesti virka-aikana ja siitä ilmoitetaan etukäteen kaikille osapuolille. Tarkastukseen sisältyy mm. aistinvaraisia havaintoja sekä mahdollisia tutkimuksia ja mittauksia. Terveystaitan esiintymistä arvioidaan terveydensuojelulakiin, asumisterveysasetukseen ja Valviran julkaisemaan asumisterveysasetuksen soveltamisohjeeseen perustuen. Tarkastushavainnot kirjataan tarkastuspöytäkirjaan, joka lähetetään kaikille asianosaisille.

Jos tarkastuksella todetaan olosuhteita, joista voi aiheutua terveyshaittaa tilassa oleskelevalle, kehoitetaan haitasta vastuussa olevaa ryhtymään toimenpiteisiin haitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa voidaan tilan käyttöä rajoittaa tai antaa määräyksiä esimerkiksi rakenteellisten kuntotutkimusten tai sisäilmatutkimusten tekemiseksi. Mikäli asuntoon tai muuhun oleskelutilaan tehdään terveyshaittaa kartoittavia tutkimuksia ulkopuolisen asiantuntijan toimesta, voidaan tutkimusraportin asiakir-

jatarkastuksen perusteella antaa terveydensuojeluviranomaisen lausunto mahdollisen terveyshaitan esiintyvyydestä. Terveyshaittaa aiheuttavan olosuhteen vakavuutta arvioidaan altistumisolosuhteiden ja altistumisen kokonaisarviointiin perustuen.

Ensimmäinen tarkastuskäynti on maksuton. Seuraavista tarkastuksista sekä mittauksista, tutkimuksista ja selvityksistä voidaan periä maksu ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Näytteiden analyysikustannukset ja näytteenottotyö ovat aina maksullisia. Jos terveyshaittaa aiheuttavia olosuhteita ei todeta, asian käsittely ympäristöterveydessä päättyy.

3.3. Radon

Säteilylain mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo säteilylaissa tarkoitettua selvitysvelvollisuutta talousvettä toimittavan laitoksen ja muiden oleskelutilojen osalta. Muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja vastaanottokeskukset. Näissä henkilömäärä on yleensä tilojen kokoon nähden asuntoja suurempi ja niissä oleskelee muitakin kuin työntekijöitä, joten toiminnanharjoittajien on annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta.

Talousveden radonpitoisuuden ollessa 300–1000 Bq/l, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on harkittava korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuus riskinarvioinnin perusteella. Jos radioaktiivisuuden enimmäisarvo (1000 Bq/l) tai viitteellinen vuosiansios (0,10 mSv) ylittyy, on kunnan terveydensuojeluviranomaisen viivytyksettä ilmoitettava siitä Säteilyturvakeskukselle ja annettava tarvittaessa määräyksiä säteilyaltistuksen rajoittamiseksi. Pienten talousvettä toimittavien laitosten valvonnassa (STMa 401/2001) on huomioitava, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus. Terveysuojeluviranomainen voi tarvittaessa olla yhteydessä STUK:in, joka auttaa mm. riskinarvioinnissa.

3.4. Fluorisoivat kaasut (otsoni ja F-kaasusetus)

Otsoniasetuksen tarkoituksena on estää otsonikerroksen heikentymistä. Se koskee asetuksen liitteessä erikseen lueteltuja otsonikerrosta heikentäviä aineita, ja siinä säädetään näiden aineiden asteittaisesta käytöstä luopumisesta. Otsoniasetuksessa määrätään lisäksi, että jäsenvaltioiden on suoritettava riskianalyysiin perustuvia tarkastuksia varmistaakseen, että yritykset noudattavat asetusta. F-kaasusetuksen tavoitteena on rajoittaa, estää ja vähentää fluorattujen kasvihuonekaasujen päästöjä. Asetuksessa säädetään F-kaasujen markkinoille saattamisen asteittaisesta vähentämisestä, F-kaasuja ja niitä sisältäviä laitteita koskevista käytörajoituksista ja kielloista sekä F-kaasujen käsittelyä koskevista pätevyysvaatimuksista ja laitteiden vuoto-tarkastuksista. Molemmat asetukset sisältävät laitteiden huoltoa ja vuotojen ehkäisyä koskevia säädöksiä, jotka Suomen lainsäädännössä on sisällytetty ympäristönsuojelulakiin sekä erilliseen huoltoasetukseen.

Terveydensuojeluviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat lainsäädännön noudattamista omilla toimialoillaan. Valvontaa voidaan suorittaa joko muiden lakialojen valvonnan yhteydessä tai erillisinä kohdennettuina tarkastuksina. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita, annetaan toiminnanharjoittajalle kirjallinen korjauskehoitus, josta toimitetaan kopio kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai asianomaiselle ELY-keskukselle jatkotoimenpiteitä varten. Rekisteristä löytymättömästä huoltoyrityksestä tai huoltohenkilöstä ilmoitetaan myös kirjallisesti Tukesille.

Lahden ympäristöterveys käynnistää valvontaohjelmakauden aikana asetusten mukaisten valvontakohteiden kartoitustyön ja valvonnan suunnittelun, jotta valvontaa voidaan alkaa toteuttamaan riskiperusteisesti ja ympäristöhallinnon ohjeessa 3/2015 annettuja linjauksia sekä ympäristöhallinnon f-kaasuvalvontaa koskevilla verkkosivuilla julkaistuja päivitettyjä lisäohjeita noudattaen. F-asetuksen mukainen valvonta on maksullista.

3.5. Ennakoiva terveydensuojelutyö

3.5.1. Lausunnot

Rakennusten kuntotutkimukset veloitetaan tarvittaessa teettämään terveydensuojelulain mukaisilla ulkopuolisella asiantuntijalla. Terveydensuojeluviranomainen arvioi terveyshaittaa aiheuttavan olosuhteen vaka-
vuutta altistumisolosuhteisiin ja altistumisen kokonaisarviointiin perustuen.

Ympäristönsuojelulain mukaan lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto toiminnan sijainti-
kunnan terveydensuojeluviranomaiselta. Lausunnon antaminen on keskeinen ja haittoja ennaltaehkäisevä
vaikuttamistapa ja vastinevaiheessa luvanhakijan on otettava lausunnon vaatimukset vakavasti. Esiin otetta-
via asioita ovat esim. toiminnan vaikutuspohjaveden ja sitä kautta elintarvikelaitosten ja asutuksen talousve-
den laatuun sekä toiminnasta aiheutuva mahdolliset melu-, pöly- ja muut haitat.

3.5.2. Sidosryhmätyöskentely

Lahden ympäristöterveyden kuuluu samaan vastuualueeseen ympäristöpalveluiden sekä rakennusvalvonnan
kanssa, joten yhteistyö näiden yksiköiden välillä on päivittäistä ja sujuvaa. Ympäristölupa-asioiden käsittelys-
sä terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa pyydetään tarvittaessa. Asioista keskustellaan myös epäviralli-
sesti ja ympäristöterveyden asiantuntijoiden näkemys otetaan vastaan mm. lupa-asioiden käsittelyvaiheessa.
Ympäristöterveydellä on edustus rakennusvalvonnan viikoittaisessa viranomaispalaverissa, jossa käsitellään
kaikki kaupungin alueelle sijoittuvat rakennuslupahakemukset. Tulevat ympäristöterveyden valvontakohteet
saadaan näin mahdollisimman kattavasti lausuttavaksi kohteista myöhemmin vastaaville ympäristöterveyden
viranhaltijoille. Ympäristöterveyden henkilökunnan kesken käydään lisäksi viikoittain läpi uudet valvontaan
liittyvät rakennuslupahakemukset.

Yhteistyötä kaavoituksen ja maankäytön kanssa pyritään kehittämään suunnitelmakauden 2020–2024 aika-
na mm. siten, että ympäristöterveyden viranhaltijat osallistuisivat tarvittaviin viranomaisneuvotteluihin par-
haan mahdollisen terveyshaittoja ennalta ehkäisevä vaikutuksen saavuttamiseksi.

3.6. Muut valvontakohteet

Suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuolinen toiminta

Lahden kaupungissa ympäristöterveyden henkilöstön resursseja vievät runsaasti myös muut kuin suunnitel-
mallisen valvonnan tehtävät, joista ei voida periä maksua. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esi-
merkiksi:

Asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta).

Toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana erilaisissa ryhmissä, kuten:
kaupungin sisäilmaryhmä, koulujen ja päiväkotien sisäilmaryhmät, pohjavesityöryhmä ja hulevesityöryhmä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatut-
kimuksista mukaisissa kohteissa talousvettä käytetään osana julkista tai kaupallista toimintaa ja talousvesi
otetaan kiinteistön vesilaitteistolla. Terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin
eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, sosiaalialan yksiköiden tms. omaan käyttöön tarkoitetut
kaivot. Terveydensuojeluviranomainen valvoo kuitenkin kaivojen talousveden laatua säännöllisesti talousve-
siasetuksen mukaisesti. Kohteen suunnitelmallisen valvonnan tai talousveden näytteenoton yhteydessä voi-
daan tarkastaa myös kaivo ja sen rakenteet.

3.7. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, antaa terveydensuojeluviranomainen haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Talousvettä toimittavien laitosten (asetukset 1352/2015, muutos 683/2017 sekä 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Terveydensuojelulain mukaan talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan ja talousveden viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on todentaa, että talousveden laatu on säädösten mukaista eikä aiheuta terveyshaittaa. Tarkastukseen sisältyvät vedenottamoiden sekä vesisäiliöiden tarkastuskäynnit siten, että jokainen vedenotamo tarkastetaan vähintään kolmen vuoden välein. Lisäksi vesilaitoksen toiminta tarkastetaan Valviran ohjeistuksen mukaisesti vähintään vuosittain. Valvontakäynneillä käytetään talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualueen ja tukkuvesilaitoksen tarkastuslomaketta. Tarkastushavainnot kirjataan VATI-tietojärjestelmään ja tarkastuksista laaditaan pöytäkirja. EU-vesilaitosten (tuotantomäärä >1000 m³/d) tiedot raportoidaan vuosittain kutakin kalenterivuotta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka raportoi tiedot edelleen Euroopan Unionin tietokantaan. Talousveden radioaktiivisuuden tuloksen raportoidaan vuosittain Säteilyturvakeskukselle.

Talousvesivalvonnassa toteutetaan runsaasti asiakirjatarkastuksia, kuten näytetulosten ja omavalvonnan tarkastusta ja kommentointia, valvontatutkimusohjelmien toteutumisen tarkastusta, valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien päivytystä jne. Lisäksi valvontasuunnitelman ulkopuolella otetaan kantaa mm. häiriötilanteiden selvittelyyn. Häiriötilanteista ilmoitetaan viivytyksettä aluehallintovirastolle. Jokaisen häiriötilanteen jälkeen aluehallintovirastolle ja sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle toimitetaan yhteenveto häiriötilanteen hallintaan saamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

Uimarannat tarkastetaan vuosittain ennen uimakauden alkua uimarannan ylläpitäjän kanssa VATI-tietojärjestelmän tarkastuslomaketta käyttäen. Valvontaa tehdään EU-uimarannoilla (ka. >100 käyttäjää/vrk) myös säännöllisesti koko uimakauden ajan uimavesinäytteenoton yhteydessä sekä asiakasyhteydenottojen perusteella. EU-uimarantojen valvontatiedot raportoidaan uimavesinäytetulosten kanssa vuosittain syyskuun loppuun mennessä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Muut liikunta- ja virkistyspaikat tarkastetaan neljän vuoden välein erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Uimahallit, kylpylät ja uima-altaat tarkastetaan 1–2 kertaa kahdessa vuodessa käyttäen terveydensuojelulain mukaista tarkastuslomaketta yleisille ja yksityisille uima-altaille. Uimahallien lisäksi valvonta kohdistuu myös yleisiin altaisiin. Yleisellä altaalla tarkoitetaan vuokrakäytössä olevia uima-altaita sekä julkisten tilojen, kuten koulujen tai laitosten palvelutalojen yhteydessä olevia uima-altaita. Terveyspalveluiden yhteydessä olevat uima-altaat, kuten sairaaloiden uima-altaat, eivät kuulu valvonnan piiriin.

Koulut, päiväkodit, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja vastaanottokeskukset tarkastetaan kolmen vuoden välein käyttäen lomaketta: Terveydensuojelulain mukaisten huoneistojen, oppilaitosten, päiväkotien ja sosiaalialan laitosten tarkastuslomake. Näihin pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään yhteistarkastukset tarvittavien viranomaisten ja sidosryhmien kesken. Kaupungin kiinteistöjen hallinnasta vastaa Lahden Tilakeskus. Lisäksi valvonta-alueella on useita yksityisomistuksessa olevia koulu-, päiväkoti- ja tehostetun palveluasumisen kiinteistöjä. Kaikki Lahden koulut, oppilaitokset ja päiväkodit sijaitsevat radonalueella, joten kiinteistön omistajalla tai toiminnanharjoittajalla on velvollisuus suorittaa radonmittauksia sekä antaa terveydensuojeluviranomaiselle selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Tilakeskus toimittaa Lahden ympäristöterveydelle radonmittaustuloksia esim. uusien koulu- ja päiväkotikiinteistöjen käyttöönoton jälkeen.

Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys sekä muu ihon käsittely ja hoito ym. toiminnot tarkastetaan neljän vuoden välein, solariumit viiden vuoden välein. Terveystarkastuslain mukaisten huoneistojen tarkastuslomake kattaa myös mm. solariumit ja kauneushoitolat. Kauneushoitoloihin tehtävien valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten painotus on ihoa lävistäviä toimenpiteitä tekevissä yrityksissä. Parturikampaamoihin ei tehdä valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia, vaan tarkastuksia suoritetaan ainoastaan valitustapauksissa ja terveyshaittaa epäiltäessä.

Kokoontumis- ja majoitushuoneistot tarkastetaan 3–5 vuoden välein.

Kaikista terveystarkastuslain ja valvontasuunnitelman mukaisista säännöllisen valvonnan tarkastuksista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle. Mikäli tarkastuksilla havaitaan vähäisiä puutteita, annetaan toiminnanharjoittajalle ohjausta ja neuvontaa havaitun epäkohdan korjaamiseen. Havaittaessa lainsäädännön vaatimusten vastaisuutta, toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ja määräaika korjaaville toimenpiteille. Jos epäkohta voi vaarantaa ihmisten terveyden, tulee se korjata välittömästi tai toiminta suljetaan siihen saakka, kunnes on varmistettu, ettei terveydelle enää aiheudu vaaraa. Annetun määräajan umpeuduttua kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Jos korjaus voidaan todentaa dokumenttien (esim. valokuvien) avulla, voidaan uusintatarkastus tehdä asiakirjatarkastuksena.

3.8. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Terveystarkastuslain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat terveystarkastuksen näkökohdat tulevat katetuiksi tarkastuksissa. Terveystarkastuslain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määritetään valvontakohteen yleinen tarkastustiheys. Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohteen tarkastustiheydestä. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin ja/tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa.

Lahden kaupungin alueen kohteille on tehty riskinarviointi Valviran riskinarviointiohjeistuksen mukaisesti. Kohteet on luokiteltu riskiluokkiin, joiden valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten lukumäärä vaihtelee kahdesta vuodesta aina viiden vuoden välein tehtävään tarkastukseen. Taulukko suunnitelluista tarkastusmääristä kohderyhmittäin on tämän valvontasuunnitelman liitteenä.

Koska suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten (kuten erikseen pyydetty asunnontarkastukset, joita tulee 100–150 kpl vuodessa) lukumäärä on huomattava, voidaan Valviran ohjeen mukaisen riskinarvioinnin lisäksi tehdä tarvittaessa paikallista riskinarviointia. Tällöin tarkastuksia painotetaan kohteisiin, joissa lapset, nuoret tai muut erityisryhmät viettävät aikaa useita tunteja päivittäin (koulut, päiväkodit ja sosiaalialan laitokset). Painoalueina ovat myös, talous- ja uimavedet, joiden välityksellä voi saastumistapauksissa terveyshaitalle altistua runsaasti ihmisiä, sillä esim. talousvettä jaellaan Lahdessa laajalle alueelle ja suurelle määrälle vedenkäyttäjiä.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan arvioimiseksi otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, valmistelu, sisältö ja pöytäkirjan laatiminen. Matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Riskinarvioinnin perusteella on määritetty tarkastuksille kuluva aika, joka vaihtelee välillä 2–15 tuntia tarkastuskohteesta riippuen.

3.9. Näytteenotto

Talousvesi ja uimavesi

Talousvettä toimittavan laitoksen näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella. Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmat laaditaan yhdessä vesilaitosten kanssa viisivuotiskaudeksi ja niitä päivitetään tarvittaessa. Ohjelmaa laadittaessa varmistetaan, että lainsäädännön vaatimukset täyttyvät sekä jatkuvan valvonnan että jaksottaisen valvonnan osalta. Valvontatutkimusohjelmat hyväksytetään Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunnassa ja toimitetaan tiedoksi Etelä-Suomen aluehallintovirastolle sekä Hämeen ELY-keskukselle. Vesilaitokset ottavat itsenäisesti omia käyttötarkkailunäytteitä, joiden tulokset myös toimitetaan ympäristöterveyteen, mikäli niissä ilmenee poikkeamia. Osa käyttötarkkailunäytteistä tutkitaan vesilaitosten omissa laboratorioissa. Viranomaisnäytteenotto suoritetaan vedenjakelualueelle toimitettavan ja päivittäin käytettävän talousveden määrän mukaan tasaisin väliajoin jakeluverkon eri osista näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Näytetulokset viranomaisnäytteistä toimitetaan laboratorion tutkimustodistuksina sähköpostitse ympäristöterveyteen sekä sähköisessä muodossa analyysitietojen siirtopalveluun, josta tarkastaja hakee ne VATI-järjestelmään kyseiselle valvontakohteelle. Tuloksia seurataan säännöllisesti. Jos tuloksissa on toimenpiderajat ylittäviä arvoja, otetaan välittömästi yhteyttä vesilaitokseen, selvitetään poikkeaman syy ja ohjeistetaan jatkotutkimusten tekemiseen. Talousvesinäytteiden tulokset raportoidaan aiemmin esitetyn mukaisesti. Talousvesien näytetulokset siirtyvät Vati järjestelmästä kuluttajan saataville Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän vesi.fi-sivuston kautta.

Uimavesinäytteenotto sekä rannoilta että altaista toteutetaan vuosittaisten suunnitelmien mukaisesti. Suunnitelma on laadittu Valviran ohjeistuksia sekä lainsäädännön vaatimuksia noudattaen. Uimavesinäytteet ottaa ympäristöterveystarkastaja, joka tekee näytteenoton yhteydessä myös rannan tai altaan valvontaa. Näytteet hyväksytyssä laboratorioissa ja tulokset toimitetaan tutkimustodistuksina sähköpostitse ympäristöterveyteen sekä sähköisessä muodossa analyysitietojen siirtopalveluun, josta tarkastaja hakee ne VATI-järjestelmään kyseiselle valvontakohteelle. Tulokset tarkastetaan välittömästi. Poikkeavien tulosten ilmetessä otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan, otetaan uusintänäytteet, ohjeistetaan toimijaa ja mahdollisesti kirjoitetaan lausunto laatuvaatimusten poikkeamista uima-altaiden osalta. Tarvittaessa vaaditaan korjaavia toimenpiteitä määräajan puitteissa ja otetaan uusintänäytteitä tai esim. pintapuhtausnäytteitä korjaustulosten todentamiseksi.

Suunnitelman mukaisia uima-allasvesinäytteitä otetaan säännöllisesti kahden viikon välein ympäri vuoden. Näytteenottokohteiden sekä valvontänäytteiden määrä voi vaihdella vuosittain esim. toiminnanharjoittajan aloittaessa tai lopettaessa tai suurempien uimahalliremonttien seurauksena. Kesäaikana kaikilta uimarannoilta (12 kpl) otetaan uimavesinäytteitä kerran kuussa kesä-elokuun aikana ja lisäksi EU-rannoilta (7 kpl) kertaalleen ennen uimakauden alkua. Rannoilla tehdään myös sinileväseuranta. Sinileväseurantaan kuuluu aistinvarainen sinilevätarkkailu uimavedestä sekä uimareiden ohjeistaminen sinilevätiedoilla uimarantojen ilmoitustaululla ja Lahden kaupungin uimarantakohtaisilla verkkosivuilla. Sinilevätarkkailua tehdään myös uimareiden ilmoitusten perusteella sekä loppukesästä, kun sinilevän muodostuminen uimarantaveteen on todennäköistä. Uimarantavesien näytetulokset toimitetaan rantojen ilmoitustauluille sekä Lahden kaupungin uimarantakohtaisille verkkosivuille. Uimarantojen sekä uimahallien osalta pidetään vuosipalaverit niiden toiminnasta ja ylläpidosta vastaavien tahojen kanssa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen vastaa viranomaisnäytteiden ottamisesta ja näytteenoton luotettavuudesta. Viranomaisvalvontaan liittyvän näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin terveydensuojeluviranomainen. Näytteenottajalla on oltava koulutus näytteen ottamiseen. Koulutus voi olla esim. talous- ja uimavesi-pätevyysalueen ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi. Jos näytteenottajalla ei ole em. sertifiointia, arvioi terveydensuojeluviranomainen näytteenottajan pätevyyttä ja mahdollista koulutustarvetta. Arvioinnissa käytetään näytteenottajan standardissa SFS-ISO 5667-5 kerrottuja koulutukselle asetettuja tavoitteita.

Muut näytteet terveydensuojelulain valvonnassa

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan, omavalvonnan toimivuuden ja siivouksen tehokkuuden tarkistamiseen puh-
tausnäyttein, esim. *Pseudomonas aeruginosan* määritykset pintapuhkausnäyttein uimahalleista/-altaista.

Myös sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla. Tarkastuksilla voidaan tehdä nopeita ja yksinkertaisia mittauksia, kuten ilman lämpötilan tai suhteellisen kosteuden mit-
tauksia, ilmanvaihtomittauksia, pintakosteuden suuntaa antava mittaus tai ilmavuotojen etsimistä. Mittauk-
sia tehdään käytännössä melko harvoin itse (pääsääntöisesti tutkimukset suorittaa ulkopuolinen asiantunti-
ja), mutta esim. kouluissa ja päiväkodeissa niitä voidaan tehdä joko valitusten perusteella tai suoritettujen
korjausten jälkeen tilanteen pintapuoliseksi tarkistamiseksi

3.10. Painopisteet ja projektit

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja
yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan
tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Omavalvonnan tukemista voidaan tarkastuskäyntien yhteydessä toteuttaa selvittämällä, kuinka hyvin toimija
tuntee oman toimintansa riskit ja millaisia riskienhallintakeinoja on käytössä. Terveystariskien tunnistami-
nen saattaa vaatia viranomaisen antamaa ohjausta ja neuvontaa, jotta saavutetaan toivottu ennaltaehkäi-
sevä vaikutus. Talousveden laatuun vaikuttavien riskien hallinnassa vesilaitos suorittaa riskien arvioinnin
sekä määrittellä niiden vaikuttavuuden ja hallintakeinot ja ympäristöterveys valvoo tämän riskinarvioinnin to-
teutumista.

Elinympäristöterveyttä voidaan tehokkaasti edistää strategialähtöisellä viranomaisyhteistyöllä ja hyvällä häi-
riötilanteisiin varautumisella. Lahden ympäristöterveys on viime vuosina osaltaan panostanut vahvasti sekä
häiriötilannesuunnitteluun ja tähän liittyviin harjoituksiin, että viranomaisyhteistyön kehittämiseen. Tätä tul-
laan jatkamaan ja toimintaan tullaan varaamaan riittävästi resursseja myös suunnitelmakauden 2020–2024
aikana.

Lahden ympäristöterveys pyrkii osallistumaan sopiviksi katsottaviin valtakunnallisiin tai alueellisiin projektei-
hin. Projektiluonteisesti otettavien näytteiden näytteenotto- ja analyysikustannukset maksetaan kaupungin
näytteenottomäärärahasta.

4. Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontasuunnitelma

4.1. Myynnin valvonta

Tupakkatuotteita ja nikotiinineiteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Lahden ympäristöterveys käsittelee ja myöntää kaupungin alueelle haettavat tupakkatuotteiden ja nikotiinineiteiden vähittäismyyntiluvat sekä vastaanottaa ja käsittelee tukkumyynti-ilmoitukset.

Tupakkatuotteiden ja nikotiinineiteiden sekä nikotiinivalmisteiden myynnin ja markkinoinnin valvontaa tehdään elintarvikevalvonnan yhteydessä. Säännöllisen elintarvikevalvonnan ulkopuolisiin kohteisiin tehdään erilliset tupakkalain mukaiset tarkastukset.

4.2. Tupakointitilojen valvonta

Tupakointi on kielletty ravintoloiden, kahviloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden kaikissa sisätiloissa, mutta jotkut ravintolayrittäjät ovat järjestäneet tupakoiville asiakkailleen erillisen tupakointitilan, johon on haettu hyväksyntä rakennusvalvontaviranomaiselta. Lahden ympäristöterveys valvoo tupakointitiloja koskevia sääntöjä tarkastuskäynnin.

4.3. Asuinyhteisöiden tupakointikiellot

Tupakkalain mukaan asuinyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määrittämisestä asuinyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Asuinyhteisön asuintilaan tupakointikielto saadaan määrätä vain, jos savun kulkeutuminen ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määrittämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Tupakointikieltohakemuksen viranomaiskäsitteilyyn kuluva aika riippuu paljolti siitä, kuinka perusteellisesti hakemus on laadittu ja siihen tarvittavat liitteet koottu sekä kuinka asianosaista hallintolain mukainen kuumelminen on toteutettavissa ennen hakemuksen käsittelyä. Perustuen lain voimassaoloajan historiadataan voidaan karkeasti arvioida uusia hakemuksia tulevan käsiteltäväksi vuosittain 4–8 kpl.

4.4. Muu valvonta

Tupakointikieltojen noudattamista ja tupakointialueiden merkitsemistä suurissa yleisötapauksissa valvotaan muun tapahtumavalvonnan yhteydessä. Tupakointikieltoja kouluissa ja oppilaitoksissa valvotaan niihin tehtävien terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä.

Yhteydenottojen perusteella valvottavia asioita ovat mm. asuinyhteisöjen tupakansavuhaittoihin liittyvät valitukset, tupakan tai nikotiinivalmisteiden alaikäisille myyntiä koskevat ilmiannot sekä epäillyt markkinoinnin tai tupakointikieltojen rikkomukset. Valvontaa toteutetaan tällöin tarkastuksin ja tarvittaessa voidaan antaa lausuntoja tai käyttää hallinnollisia pakkokeinoja määräystenvastaisen toiminnan lopettamiseksi.

4.5. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Tupakkatuotteita ja nikotiininesteiden tarkastuksessa käytetään VATI-järjestelmän tarjoamaa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomaketta. Nikotiinivalmisteille ei ole valmista tarkastuspohjaa, mutta niiden osalta tarkastetaan lainsäädännön edellyttämät asiat, kuten luvanvaraisten myyntipisteiden määrä ja myynnin valvottavuus. Tupakointitilojen tarkastuksissa käytetään VATI-järjestelmän tarjoamaa tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta.

Asuntoyhteisöön määrätyn tupakointikiellon rikkomisen havaitsemiseksi tehtävät tarkastuskäynnit pyritään ajoittamaan sellaiseen ajankohtaan, jolloin yhteyttä ottanut henkilö on hajupäiväkirjansa perusteella todennut hajua yleisimmin esiintyvän. Tarkastukselle voi osallistua useampi tarkastaja, jolloin saadaan luotettavampi käsitys tilanteesta. Tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Tupakansavun haju on helposti erotettavissa muusta hajusta ja yhden tai useamman viranhaltijan selvästi toteama savuhavainto on osoitus tupakoinnista. Tämän lisäksi tarvitaan näköhavainto kiellon rikkomisesta ja rikkojasta. Jos tupakointikiellon rikkomista ei havaita, sovitaan uusi tarkastuskäynti (yhteensä enintään 2 tarkastuskäyntiä). Mikäli tarkastuskäynneillä ei saada riittävää selvitystä tupakointikiellon rikkomisesta, tehdään päätös asian käsittelyn päättämisestä.

4.6. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain suunnitelmallisessa valvonnassa pyritään noudattamaan vuosille 2020–2024 laadittuun valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan kirjattuja ohjeellisia tarkastustiheyksiä.

Tupakkatuotteiden myynnin, mainonnan ja esilläpidon valvontaa sekä vähittäis- että tukkumyyntipaikoissa on ohjeistettu tarkastamaan tiheydellä 0,5 eli joka toinen vuosi. Lahden alueella sijaitsee noin 150 tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipaikkaa. Muutama näistä on erillisellä sisäänkäynnillä varustettuja erikoisliikkeitä, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita. Nikotiinivalmisteita myydään useissa elintarvikkeita myyvissä liikkeissä.

Ravintolan ja muun ravitsemusliikkeen, jossa on erillinen tupakointitila, tarkastustiheydeksi on annettu 0,3. Tämä tarkoittaa, että vuosittain tarkastettaisiin kolmasosa tupakointiloista. Tupakointiloja arvioidaan olevan kaupungin alueella noin 10 kpl, joista suunnitellaan tarkastettavaksi 3 kpl/vuosi.

4.7. Näytteenotto

Tupakkalain ja lääkelain mukaisessa valvonnassa ei tehdä suunnitelmallista näytteenottoa. Näytteenotto voi tulla kyseeseen, mikäli epäillään esimerkiksi tuotteisiin tai markkinointikieltoon liittyvien säädösten rikkomista. Myös Valvira voi tehdä näytteenottopyyntöjä yksittäisissä valvontaan liittyvissä asioissa.

4.8. Painopisteet ja projektit

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2020–2024 painopisteet vuodelle 2024 ovat:

- Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta
- Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Vuoden 2024 aikana keskitytään valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Koko ohjelmakauden aikana pyritään löytämään hyviä käytäntöjä toiminnanharjoittajan omavalvonnan kytkemiseksi valvontakohteen riskinarviointiin.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa mm. tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Kunnan huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Toimielimen tehtävänä on mm. huolehtia siitä, että kunnan toimet sovitetaan yhteen myös tupakkalain noudattamisen valvonnan kanssa. Lahden kaupungin hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen suunnitelmaan 2022–2025 sisältyy ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimenpideohjelma vuosille 2021–2025. Ohjelmassa on painopisteinä mm. päihteiden käyttö ja rahapelaaminen. Lahden ympäristöterveys on mukana alueella toimivassa tarjontatyöryhmässä, joka on ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattorin kokoon kutsuma PAKKA-toimintamallin mukainen päihteiden saatavuuden sääntelyyn tähtäävä yhteistyöryhmä. Ryhmässä on edustajina sosiaalialan asiantuntijoita, valvontaviranomaisia (tupakkavalvonta, alkoholivalvonta), poliisi sekä useita eri kaupan alan toimijoita. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti noin kolmen kuukauden välein.

Lahden kaupungin ympäristöterveys osallistuu projekteihin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Projekteissa noudatetaan niitä koskevaa ohjeistusta ja aikataulua.

5. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

5.1. Johdanto

Lahden eläinlääkintähuollon järjestää Lahden kaupungin ympäristöterveys itsenäisesti. Päivystysjärjestelyissä tehdään yhteistyötä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kanssa. Tässä suunnitelman osassa kuvataan Lahden alueen eläinlääkintähuollon resurssit, infrastruktuuri sekä valvonnan ja palveluiden järjestäminen.

5.2. Painopisteet

Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa 2021–2024 on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osalta määritelty vuoden 2024 painopisteitä:

- Tehostettu eläintautiepäilyjen kirjaaminen ELTE-järjestelmään
- Avien ja hyvinvointialueiden yhteistyö varautumisessa zoonoottisiin eläintauteihin
- Painopistetyön onnistumisen arviointi pandemiavalmiuden kehittämisestä
- EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano
- EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano
- EU:n eläinlääkeasetuksen 2019/6 ja muuttuvan kansallisen lääkelainsäädännön toimeenpano
- Eläinten hyvinvointilain toimeenpano
- Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano (aikataulu epävarma)
- Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta ja turkiseläinrehun turvallisuuden varmistamista jatketaan edelleen sekä laajennetaan suurten kotiteurastusmäärien valvontaan
- AVI-kohtainen painopiste aiheesta, joka tarvitsee alueella erityistä painotusta.

5.3. Valvonnan toimeenpano

Valvontaeläinlääkärit suorittavat eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtäviä. Tehtävät suoritetaan kiireellisyysjärjestyksessä. Praktikkoeläinlääkärit tekevät praktiikan ohella sekä eläinsuojelu- että eläintautivalvontatehtäviä. Valvontaeläinlääkärit valvovat ammattimaisen eläintenpidon kohteita. Kunta suorittaa sivutuotelaitosten valvontaa Ruokaviraston suunnitelman mukaisesti.

Tarkastuspöytäkirjat ja päätökset arkistoidaan sähköiseen arkistointijärjestelmään. Valvontaeläinlääkärit pitävät kirjaa eläinsuojeluilmoituksista, tarkastuskäynneistä ja eläinsuojelupäätöksistä. Eläinsuojelumääräysten uusintatarkastukset suoritetaan määräajan umpeuduttua. Käynnit raportoidaan aluehallintovirastolle mahdollisimman ajantasaisesti.

5.4. Eläinten terveyden valvonta

Eläintautivalmius

Laajassa eläintauti- tai muussa häiriötilanteessa, jossa praktikkoeläinlääkärit joutuvat kiireellisiin virkatehtäviin eivätkä pääse hoitamaan peruspraktiikkaa, pyritään praktiikkaa pyörittämään sijaisjärjestelyin. Lahden kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kanssa ja mahdollisessa eläintauti- tai

eläinlääkinnän häiriötilanteessa toimitaan yhdessä. Toinen Lahden kaupungin valvontaeläinlääkäreistä toimii valmiuseläinlääkärinä ja koulutautuu tehtävään.

Lahden kaupungilla on valmiuseläinlääkärille tarkoitetut eläintautivalmiuskansiot, joita päivitetään tarvittaessa. Ohjeistusta haetaan Ruokaviraston sivuilta ja kaikki eläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston koulutustilaisuuksiin mahdollisuuksien mukaan. Kaupungineläinlääkärille ja valvontaeläinlääkäreille järjestetään mahdollisuus osallistua kansalliseen eläintautitilannekoulutuspäivään vuosittain.

Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Praktikko- ja valvontaeläinlääkärit ilmoittavat eläintautiepäilyistä läänineläinlääkärille välittömästi ja tiedottavat asiasta kaupungineläinlääkärinä ensi tilassa. Praktikko- ja valvontaeläinlääkärit suorittavat tarvittavat toimenpiteet aluehallintoviraston ja tapauskohtaisesti Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Kaupungineläinlääkäri ilmoittaa zoonosiepäilyistä välittömästi lääkärille, joka vastaa tartuntatautien torjunnasta Lahden kaupungin alueella.

Kuukausiyhteenveto

Eläintauti- ja zoonosiepäilyissä Lahden praktikot, valvontaeläinlääkärit tai kaupungineläinlääkäri ilmoittavat tiedon välittömästi läänineläinlääkärille puhelimitse. Kaupungineläinlääkäri ilmoittaa zoonositiilanteesta esimiehelleen ja terveystarkastajille henkilökohtaisesti tai puhelimitse sekä alueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille puhelimitse.

Praktikkoeläinlääkärit tekevät jokainen oman kuukausiyhteenvetonsa havaitsemistaan ei-kiireellisiä toimenpiteitä vaativista eläintauoista aluehallintovirastolle lähetettäväksi. Yhteenveto lähetetään seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Tästä ohjeistetaan myös sijaisia.

Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Valvontaeläinlääkärit tai kaupungineläinlääkäri hoitavat salmonellavalvontaohjelmaan liittyvän valvonnan ja tilakäynnit. Tutkimustuloksista pidetään kirjaa, ja tiedot ilmoitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Jos nautakarjan pitäjä haluaa teurastaa omaan käyttöönsä nautoja, tulee tästä ilmoittaa kaupungineläinlääkärille tai valvontaeläinlääkäreille. Eläinlääkäri kirjaa tiedot eläintautikansioon. Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarvittaessa näytteenoton BSE-taudin varalta. Kotiteurastuksista saadaan ESAVI:lta vuosittain listat, joista voidaan varmistaa tietojen perille tulo. Tietoa kotiteurastuksista Lahden alueella ei ole.

Muu eläintautivalvonta

Muun tautiseurannan osalta valvontaeläinlääkärit ovat ensisijaisia näytteiden ottajia. He toimivat Ruokaviraston/AVI:n ohjeistuksen mukaisesti, ottavat näytteet, kirjaavat tiedot tietokantaan ja raportoivat AVI:lle ja/tai Ruokavirastolle. Kerätyt tiedot taltioidaan kaupungin eläintautikansioon. Myös praktikkoeläinlääkärit voivat ottaa näytteitä tarvittaessa.

Eläinten keinollinen lisääntyminen

Lahden alueella Nastolassa on yksi oriasema, joka kerää hevosen spermaa kotimaan kauppaan. Valvontaeläinlääkärit tarkastavat oriaseman säännöllisesti ja raportoivat tulokset AVI:lle ja Ruokavirastolle.

5.5. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Lahden kaupungin verkkosivuilla on ohjeistus tuotantoeläinten pitäjille eläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä (maaseutuviranomaiselle) sekä ohje toimittaa tiedot ympäristöterveyteen, jotta ympäristöterveys saa tiedon uusista toimijoista välittömästi. Koirat tulee olla mikrosirutettuja ja rekisteröitynä Ruokaviraston koira-rekisteriin, mitä valvotaan tarkastuskäyntien yhteydessä.

5.6. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Virkaeläinlääkärit (praktikko- ja valvontaeläinlääkärit) reagoivat heti, jos potilaana on eläin, jonka tuontiehtojen täyttymistä epäillään. Eläinlääkärit tarkastavat välittömästi, onko eläimellä terveystodistus, EU-lemmikkieläinpassi, voimassa oleva rabiesrokotus ja ekinokokkilääkitys sekä lukevat eläimen mikrosirun. Eläimelle tehdään samalla kliininen tutkimus raivotaudin oireiden varalta. Jos eläimen asiakirjoissa ilmenee puutteita, täytetään lomake *TARKASTUSKERTOMUS Peruste: Epäily tuontiehtojen vastaisesta lemmikin siirrosta Suomeen toisesta EU-jäsenvaltiosta (Eläintautilaki 441/2013 60 § ja 90§)*. Lomake toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon, jossa tehdään päätös mahdollisesta laittomasta tuonnista. Samat toimenpiteet tehdään, jos yksityisen eläinlääkäriin havaittua mahdollisia puutteita tuontiehdoissa eläin tuodaan virkaeläinlääkäriin tarkastettavaksi. Aluehallintovirasto voi määrätä valvontaeläinlääkäriin suorittamaan vastaava tarkastus laittomasti tuoduksi epäillylle eläimelle.

Kunnan virkaeläinlääkäri voi tehdä väliaikaisen päätöksen eläinten lopetuksesta, palautuksesta tai karanteeniin määräämisestä kiireellisissä eläintautitapauksissa läänineläinlääkäriin ohjeiden mukaisesti.

Muiden tuote-erien kohdalla tarvittavat tarkastukset tehdään AVI:n tai Ruokaviraston pyynnöstä.

Sisämarkkinavienti

Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit suorittavat elävien eläinten ja elämistä saatavien tuotteiden vientitarkastuksia toimijan pyynnöstä ja täyttävät asianmukaiset todistukset TRACES-järjestelmässä.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat ensisijaisesti pieneläinten vientitarkastukset ja valvontaeläinlääkärit suurelajien vientitarkastukset viejän pyynnöstä. Toimenpiteiden ja tarvittavien testien kustannuksista sekä kohdemaan vaatimusten selvittämisestä vastaa aina viejä.

Laitosvalvontaa tekevä kaupungineläinlääkäri huolehtii elintarvikehuoneistojen ja -laitosten vientitarkastuksista. Tarvittavat eläinterveystodistukset tilataan Ruokavirastosta tarpeen mukaan ja todistusten käyttö raportoidaan Ruokavirastoon. Jos viejän rekisteröityminen Ruokaviraston viejäksi vaaditaan, vientitarkastuksen tekevä eläinlääkäri tarkistaa rekisteröitymisilmoitusta koskevan tosittien.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Praktikkoeläinlääkärit (virkaeläinlääkäri) reagoivat heti, jos potilaana on eläin, jonka tuontiehtojen täyttymistä epäillään. Eläinlääkärit tarkastavat välittömästi, onko eläimellä, mm. lähtömaan virkaeläinlääkäriin myöntämä terveystodistus rokotusmerkintöineen ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu CHED-todistus sekä lukevat eläimen mikrosirun. Eläimelle tehdään samalla kliininen tutkimus raivotaudin oireiden varalta. Jos puutteita dokumenteissa ilmenee, täytetään samalla Ruokaviraston lomake "TARKASTUSKERTOMUS Lain-

säädännön vastaisesti EU:n ulkopuolisesta kolmannesta maasta tuodun tai ei-kaupallisesti siirretyn koiran, kissan tai fretin tarkastus". Lomake toimitetaan Ruokavirastoon, joka tekee päätökset asiassa.

Samat toimenpiteet tehdään, jos yksityisen eläinlääkärin havaittua mahdollisia puutteita tuontiehoissa eläin tuodaan sen takia virkaeläinlääkärin tarkastettavaksi. Ruokavirasto voi määrätä valvontaeläinlääkärin suorittamaan vastaava tarkastus laittomasti tuoduksi epäilylle eläimelle.

Jos eläimellä epäillään rabiasta, tulee päätös lopetuksesta tai eristämisestä tehdä välittömästi virallisena eläintautiepäilynä. Tällöin pyydetään lisäohjeita läänineläinlääkäriltä, joka tekee lopullisen päätöksen.

Jos virkaeläinlääkäri epäilee tuote-erän olevan laittomasti tuotu, hän voi tehdä tarkastuksen kohteeseen ja pyytää CHED-dokumentin nähtäväksi. Virkaeläinlääkäri tulee ottaa yhteyttä Ruokavirastoon, josta pyydetään tarkempia ohjeita tarkastukselle.

5.7. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia ei turvallisuus- ja oikeusturvasyistä tehdä pääsääntöisesti yksin. Tarkastuksiin osallistuu vähintään kaksi tarkastuksiin oikeutettua viranhaltijaa. Tilanteen vaatiessa tai ennakkotietojen perusteella vaaralliseen kohteeseen mentäessä pyydetään poliisilta virka-apua. Virka-apupyynnöksi tehdään Hämeen poliisille sähköpostitse mahdollisimman hyvissä ajoin ennen tarkastusta.

Myös poliisi voi pyytää virka-apua virkaeläinlääkäriltä eläinsuojeluasioissa. Tällöin tehtävistä sovitaan tapauskohtaisesti.

Mikäli valvonnassa annetaan määräyksiä tai kieltoja, joihin liittyy määräaikoja, uusintatarkastukset suoritetaan mahdollisimman pian määräaikojen umpeuduttua. Ellei annettuja määräyksiä ole noudatettu, ryhdytään tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin.

Jos valvontaeläinlääkäri tekee eläinten hyvinvointilain 97 §:n tai 98 §:n mukaisen päätöksen, eläimelle voidaan hankkia kiireellistä hoitoa muualta, se voidaan sijoittaa muualle tai lopettaa.

Pieneläimet sijoitetaan Lahdessa yleensä Päijät-Hämeen eläinsuojeluyhdistyksen löytöeläintalolle, joka myös tarvittaessa noutaa eläimen.

Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Lahden alueella on runsaasti toimijoita, jotka kuuluvat säännöllisen valvonnan piiriin, kuten eläinkauppoja, löytöeläintalo, eläinhoitoloita, kenneleitä ja talleja.

Valvontakohteet tarkastetaan säännöllisesti riskinarvion perusteella. Ammattimaisesti toimivat tallit tarkastetaan 1–3 vuoden välein riskinarviosta riippuen. Jos kohteen omat vaatimukset ja toimintatavat ylittävät selvästi eläinsuojelulainsäädännön vaatimukset ja toiminta on kaikin puolin asiallista, tarkastuksia voidaan harventaa tehtäväksi kerran viidessä vuodessa.

Eläinkuljetukset

Eläinkuljetusten tarkastuksia tehdään tarvittaessa läänineläinlääkärin pyynnöstä.

5.8. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Lahdessa sijaitsevan kompostointi- ja biokaasulaitos Labio Oy:n valvonta kuuluu Ruokavirastolle MMM:n asetuksen 1193/2011 22§:n mukaisesti. Kujalassa sijaitsee Honkajoen sivutuotteiden väliasteen laitos. Lahden kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastukset sivutuotelaitoksiin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston pyyntöjen mukaisesti.

Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Lahden alueella ei ole rekisteröityjä haaskapaikkoja.

Sivutuotteiden hautaaminen

Lahti kuulu märehittijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta keräilyalueeseen, jolla raatojen hautaaminen ei ole sallittua, vaan ne tulee toimittaa asianmukaisesti hävitettäväksi raatokeräilyn kautta. Praktikkoeläinlääkärit tekevät valvontaa tilakäyntien yhteydessä ja asukkaat ilmoittavat aktiivisesti havaitsemistaan löydöistä. Jos laittomia sivutuotelöytyjä tehdään, tehdään asiasta tarpeen mukaan tutkintapyyntö poliisille ja ilmoitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

5.9. Täydentävien ehtojen valvonta

Mikäli kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri havaitsee tarkastuskäynneillään laiminlyöntejä liittyen täydentävien ehtojen indikaattoreihin, hän ilmoittaa asiasta välittömästi aluehallintovirastolle ja toimittaa kopiot tarkastuspöytäkirjoista aluehallintovirastoon. AVI hoitaa varsinaisen tukivalvonnan.

5.10. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Peruseläinlääkäripalvelu

Varsinainen ajanvaraus- ja puhelinaika on arki-aamuisin klo 8–9. Muuna aikana asiakas voi jättää kiireisissä asioissa yhteydenottopyynnön vastaajaan tai soittaa päivystysaikana päivystysnumeroon.

Praktikkoeläinlääkärit tai muu vastaanoton henkilökunta pyrkivät vastaamaan puhelimeen virka-aikana aina kun potilastyöltä ehtivät. Jos eivät ehdi, on vastaajassa viesti, joka kehottaa asiakasta jättämään soittopyynnön. Tällöin asiakkaalle soitetaan takaisin heti kun mahdollista.

Päivystysnumero on koko Päijät-Hämeen yhteinen ja on maksullinen Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kulloinkin voimassa olevan taksan mukaisesti. Hinnat löytyvät sekä hyvinvointiyhtymän että Lahden kaupungin internetsivuilta.

Praktikkoeläinlääkärit tai valvontaeläinlääkärit kirjoittavat tarvittavat todistukset eläimelle tekemäänsä tutkimuksiin perustuen.

Praktikkoeläinlääkärit huolehtivat myös kotieläinten ja vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten asianmukaisesta lopetuksesta. Loukkaantuneiden ja sairaiden villien luonnonvaraisten eläinten lopetuksesta kaupungilla on sopimus Lahden seudun riistanhoitoyhdistyksen entisen toiminnanjohtajan kanssa, joka tarvittaessa pyydystää ja lopettaa ampumalla sairaita ja loukkaantuneita eläimiä.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Lahdessa suurin osa tuotantoeläintiloista on tehnyt terveydenhuoltosopimuksen eläinlääkärin kanssa. Lahden alueella on 2 lypsykarjatilaa, joista kaikki ovat solmineet terveydenhuoltosopimuksen joko kaupungin praktikkoeläinlääkärin tai alueen ulkopuolisen eläinlääkärin kanssa. Praktikkoeläinlääkärit tekevät tiloilla tarvittavat sairaskäynnit.

Yksityinen palvelutarjonta

Lahden alueella toimii useita yksityisiä pieneläinlääkäriasemia, joita voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää erityisasiantuntemusta vaativien potilaiden hoidossa. Alle sadan kilometrin päässä sijaitsee useita eläinsairaaloita, kuten Yliopistollinen eläinsairaala ja Eläinsairaala Mevet Helsingissä, Evidensia Tammisto ja Eläinsairaala Aisti Vantaalla sekä Evidensiat Hämeenlinnassa ja Kouvolassa Näihin voidaan lähettää sairaalahoidtoa tarvitsevia potilaita.

Lisäksi suurelaimille on tarvittaessa saatavilla sairaalatason hoitoa Yliopiston eläinsairaalan Saaren klinikalla Mäntsälässä noin 40 kilometrin päässä.

Kiireellinen eläinlääkäripapu

Päijät-Hämeen ympäristöterveys hallinnoi päivystyspalveluja. Päivystysalue on Päijät-Hämeessä koko maakunnan kokoinen pl. Orimattila, jonka päivystyksen hoitaa Yliopistollinen tuotantoeläinsairaala. Maakunnan alueella on kahdeksan pieneläinvastaanottoa (Lahti, Vääksy, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Sysmä ja Orimattila), jotka ovat eritasoisesti varusteltuja. Lahden tehtävänä on hoitaa kolme kahdestatoista päivystysalueen päivystysvuoroista. Pieneläinpäivystys on osittain eriytetty. Erillinen, yksityisiltä eläinlääkäriasemilta ostettu pieneläinpäivystys toimii perjantaisin ja aattona klo 16–20, lauantaisin, sunnuntaisin ja juhlapäyhinä klo 08–20. Muina päivystysaikoina erittelyä ei ole, vaan sama päivystäjä hoitaa sekä suur-, että pieneläimet. Kaikki alueen päivystävät eläinlääkärit hallitsevat päivystysluontoiset perustoimenpiteet leikkauksineen.

Päivystystä varten on keskitetty yhteydenottopalvelu siten, että suureläinpäivystyksessä ja pieneläinpäivystyksessä on omat yhteydenotonumeronsa, joista puhelu ohjautuu päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille tai eläinlääkäriasemalle. Puhelut ovat asiakkaalle maksullisia Päijät-Hämeen ympäristöterveyden taksan mukaisesti.

Saatavuus- ja laatuvaatimukset

Varsinaisen puhelinajan ulkopuolella virka-aikana asiakkaat voivat soittaa praktikkoeläinlääkärin numeroon, jolloin voi esim. klinikkaeläinhoitaja vastata puheluihin tai jos ei pysty vastaamaan, asiakas voi kertoa asiansa vastaajaan ja jättää soittopyynnön. Eläinlääkäri tai hoitaja soittaa asiakkaalle myöhemmin neuvontaa tai mahdollista ajanvarausta varten. Akuuteissa sairastapauksissa puhelimeen vastannut pyrkii selvittämään asiakkaalle ensiapuohjeet ja järjestämään eläimen hoidon niin pian kuin mahdollista.

Kiireettömät potilaskäynnit pyritään järjestämään kahden viikon kuluessa ajanvarauksesta, mikäli eläimen omistaja ei toisin toivo. Alle sadan kilometrin matka päivystäjälle toteutuu koko päivystysalueella: suurin etäisyys päivystyspisteestä päivystysalueen kauimmaiseen osaan on noin 100 km. Lahdessa ei ole käytössä subventioita.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Lahden kaupungin verkkosivuilla on palautepalvelu, jossa voi jättää palautetta eläinlääkäripalveluista. Palaute ohjautuu eläinlääkintähuollon esimiehelle, joka pyytää tarvittaessa hoitaneen eläinlääkärin lausuntoa palautteesta, ja vastaamisesta sovitaan erikseen.

Eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja alle 5000 € korvauspyynnöt käsitellään Lahden rakennus- ja ympäristövalvonnan johtajan toimesta. Korvausvaatimuksista tehdään hallintopäätös, johon voi hakea muutosta rakennus- ja ympäristövalvontakunnalta. Tarvittaessa voidaan pyytää lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Lahden kaupungilla on vastuuvakuutus.

Toimitilat

Toimitiloihin kuuluu vastaanottotilojen lisäksi toimistotila, lämmin autotalli ja varastotilat, henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen sekä päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat tilat. Vastaanotolla on odotushuone, kaksi toimenpidehuonetta, leikkaussali ja hammashuone, välinehuoltotila sekä laboratorio. Vastaanotolla on erikseen huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettäville lääkkeille omat lukittavat varastotilansa. Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, praktiikkavarusteille ja suojavaatteille on järjestetty vastaanotolle.

Ajanvarauksia otetaan aamuisin ja eläinlääkäri on tavoitettavissa matkapuhelimesta koko päivän. Suurin osa hoidettavista potilaista on pieneläimiä. Kaupunki huolehtii toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta. Kaupunki huolehtii myös vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. ongelmajätteen hävittämisestä. Tiloihin on järjestetty asianmukainen vartiointi ja murto suojaus. Lisäksi vastaanotolla on etenkin päivystyksiä varten mukana kannettava hälytinkutsulaite, jolla voi nappia painamalla kutsua vartiointiliikkeen vartijan paikalle.

Välineresurssit

Lahden kaupungin vastaanoton pieneläinpraktiikan varusteisiin kuuluvat röntgenlaite, inhalaatioanestesia, pieneläinultraäänilaite, mikroskooppi, hammaskivenpoistolaite, eläinvaaka, sähköisesti säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet. Tiloissa on Suomen eläintuhkaamon pakastin kuolleiden tai lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen. Suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaite rektaalianturilla, pulttipistooli ja synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkärinavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavia instrumentteja. Eläinlääkäreillä on käytössään myös osittain omaa välineistöä.

5.11. Eläinlääkintäpalvelujen tilastointi ja raportointi

Kaupunki ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Praktikkoeläinlääkärit ja sijaiset toimittavat tilastot kuukausittain eläinlääkintähuollon esimiehelle, ja niistä ilmenevät sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto tallennetaan vuosittain VYHA:aan.

Kaupungineläinlääkäri toimittaa aluehallintovirastolle pyydetyt raportit ja tilastot mm. seuraavista:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

6. liitteet

- Liite 1 Elintarvikevalvonnan suunnitellut tarkastukset 2024
- Liite 2 Terveysturvallisuuslain mukaisen valvonnan suunnitellut tarkastukset 2024
- Liite 3 Tupakkalain ja lääkelain valvonnan suunnitellut tarkastukset 2024
- Liite 4 Talousveden sekä uimavesien viranomaisnäytteenotto 2024
- Liite 5 Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus 2024

Elintarvikevalvonta: suunnitellut tarkastukset 2024		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
<u>Alkutuotanto</u>		
Alkutuotannon tuotteiden kuljetus	1	0
Hunajantuotanto	14	0
Kalastus	1	1
Lihantuotanto	25	0
Maidontuotanto	3	0
Munantuotanto	10	0
Puutarhaviljely, Avomaa	3	2
Puutarhaviljely, Kasvihuone	3	2
Vesiviljely	3	0
<u>Elintarvikkeiden valmistus, muut</u>		
Juomien valmistus	4	3
Muu valmistus	10	8
Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	2
<u>Elintarvikekontaktimateriaalit</u>		
Jakelu tai markkinointi	1	0
Maahantuonti	6	1
Valmistus tai jatkojalostus	11	6
<u>Elintarvikkeiden kuljetukset</u>		
Elintarvikkeiden kuljetus	8	3
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	2	1
<u>Elintarvikkeiden myynti</u>		
Elintarvikkeiden tukkumyynti	7	5
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	170	89
Ulkomyyntialue	32	6
<u>Elintarvikkeiden tarjoilu</u>		
Grilli- tai pikaruokatoiminta	39	21
Kahvilatoiminta	95	36
Pubitoiminta	40	3
Ravintolatoiminta	177	112
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	12	7
Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	63	43
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	121	29
<u>Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen</u>		
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	1	1
Muu elintarvikkeiden varastointi	6	1
<u>Kala-ala</u>		
Kalajalosteiden valmistus	1	3
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	8
<u>Liha-ala</u>		
Jauhelihan valmistus	2	8
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	4
Raakalihavalmisteiden valmistus	1	4
<u>Maitoala</u>		
Juuston valmistus	1	1
<u>Vienti ja tuonti</u>		
Elintarvikkeiden maahantuonti	2	1
<u>Vilja- ja kasvisala</u>		
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	11	6
Muiden viljatuotteiden valmistus	3	2
Myllytoiminta	2	2
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	15	10
Yhteensä	910 kpl	431 kpl

Terveystuojelulain valvonta: suunnitellut tarkastukset 2024		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
<u>Kauneudenhoito ja ihon käsittely</u>		
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	111	15
Muu ihon käsittely tai hoito	3	1
Solarium	3	2
Tatuointi ja lävistys	18	1
<u>Kokoontuminen, lasten ja nuorten kohteet</u>		
Kerhotilat	16	2
Nuorisotilat ja leirikeskukset	3	0
Lasten iltapäiväkerhot	15	11
Lasten sisäleikkipuistot	2	0
<u>Liikunta ja virkistystoiminta</u>		
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	7	7
Pienet yleiset uimarannat	5	5
Yleiset altaat	6	6
Saunat	5	4
Yleinen liikuntatila	71	29
<u>Majoitustoiminta</u>		
Majoitushuoneistot	30	10
<u>Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset</u>		
Ammattioppilaitos	9	0
Korkeakoulu	3	1
Lukio	4	1
Peruskoulu	34	18
<u>Sosiaalihuollon palvelut</u>		
Lasten päiväkodit ja vastaavat	64	33
Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	15	9
Tehostetun palveluasumisen yksikkö	50	18
Ensi- ja turvakoti	2	0
<u>Talousveden toimittaminen</u>		
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	2	0
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	2	2
Vedenottamo, iso asetus	19	5
Yhteensä	499 kpl	180 kpl

Tupakkalain valvonta: suunnitellut tarkastukset 2024		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Myyntilupia (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
Elintarvikkeiden myyntipaikat	72	30
Elintarvikkeiden tarjollupaikat	40	17
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	2	0
Yhteensä	114 kpl	47 kpl

Läkelain (nikotiinivalmisteiden myynnin) valvonta: suunnitellut tarkastukset 2024		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi		Tarkastuksia (kpl)
Elintarvikkeiden myyntipaikat	66	30
Yhteensä	66 kpl	30 kpl

Talousveden sekä uimavesien viranomaisnäytteenotto 2024		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Näytteenottokerrat
<u>Liikunta ja virkistystoiminta</u>		
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	7	28
Pienet yleiset uimarannat	5	15
Yleiset altaat	10	
Näytteenottopaketti 1 (mikrobit, sameus, pH-arvo, vapaa ja sidottu kloori)		64
Näytteenottopaketti 2 (paketti 1 + KMnO ₄ , urea ja tarvittaessa nitraatti)		57
Näytteenottopaketti 3 (trihalometaanit, otetaan pakettien 1 ja 2 yhteydessä)		(18)
<u>Talousveden toimittaminen</u>		
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	16	
Talousveden laadun säännöllinen valvonta		11
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	2	
Jatkuvan valvonnan näytteet		82
Jaksottaisen valvonnan näytteet		18
Yhteensä	40 kpl	275 kpl

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Eläinlääkintähuolto 2024

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Lahden kaupunki, vuosi 2024

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	9
Sikatilat	0
Lammas- ja vuohitilat	2
Hevostilat	20
Siipikarjatilat	-
Vesiviljelylaitokset	-
Turkistarhat	-
Tarhatun riistan tilat	-
Mehiläistarhat	13
Muut tuotantoeläinyksiköt	-
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	19000

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveystuotosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	4
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	3
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista nautatiloista)	44 %
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista sikatiloista)	- %
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista siipikarjatilastoista)	- %
Muut terveystuotosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten resurssitarve (htv)	0,05 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	45
Sairaskäynnit päivystysaikana	90
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	3000
Sairaskäynnit päivystysaikana	150
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	2,95 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	-
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	-
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	1
Scrapie	-
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	-
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	-
b. Muu eläinten terveyden valvonta	11
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	0
Ilmoitetut haaskat	0
Sivutuotealan laitokset	3
Hautaamisilmoitukset	
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,01 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	
Kennelit	3
Hevostallit	7
Riistanhoidolliset tarhat	1
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	-
Eläinkaupat	2
Eläinlaitokset	1
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	150
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	20
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	1,89 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	2,95
Eläinten terveyden valvonta	0,1
Sivutuotevalvonta	0,01
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	2
Elintarvikevalvonta	0,1
Muut tehtävät	0,9
Eläinlääkärit yhteensä	6
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	4 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	1
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0,01
Muut tehtävät	1
<i>Muut kuin eläinlääkärit yhteensä</i>	<i>2,01</i>
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu: Päijät-Hämeen ympäristöterveys hallinnoi päivystyspalveluja. Päivystysalue on Päijät-Hämeessä koko maakunnan kokoinen, pl. Orimattila, jonka päivystyksen hoitaa Yliopistollinen tuotantoeläinsairaala. Maakunnan alueella on kahdeksan pieneläinvastaanottoa (Lahti, Vääkky, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Sysmä ja Orimat-tila), jotka ovat eritasoisesti varusteltuja. Lahden tehtävänä on hoitaa kolme kahdestatoista päivystysalueen päivystysvuorosta. Pieneläinpäivystys on osittain eriytetty. Erillinen, yksityisiltä eläinlääkäriasemilta ostettu pieneläinpäivystys toimii perjantaisin ja aattoina klo 16–20, lauantaisin, sunnuntaisin ja juhlapäyhinä klo 08–20. Muina päivystysaikoina erittelyä ei ole, vaan sama päivystäjä hoitaa sekä suur-, että pieneläimet.	